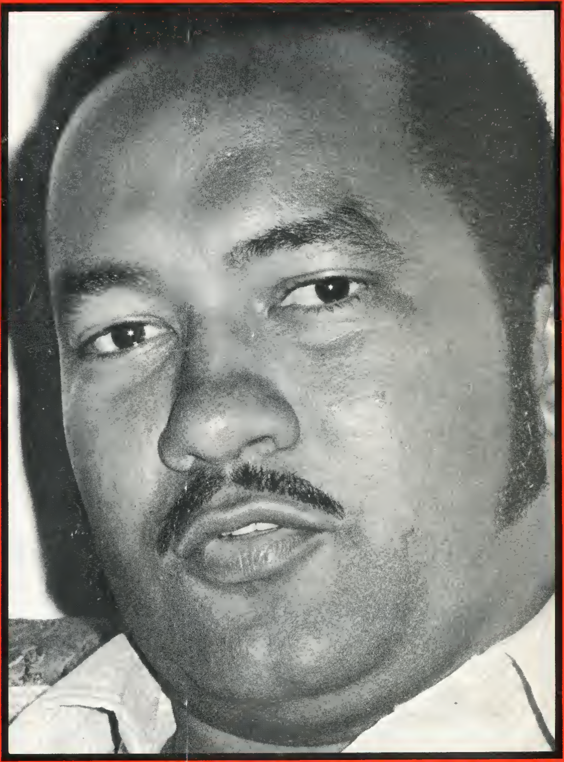
MAANDBLAD
van de vakbond
leerkrachten aruba

5e jaargang 6
JUNI|JULI 1974

LEREN LEVEN

RESULTATEN TAALENQUETE

EX-HOOFDBESTUURSLEDEN

clarence richardson

5e JAARGANG

JUNI/JULI 1974

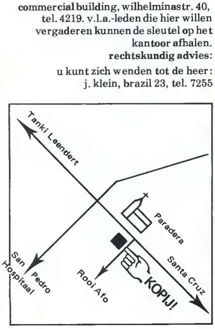
vorm no. 6

redactie:

j. jutten, drs. g. j. kolmus, mej. e. polak, mej. g. naloop, a. vrolijk
redactieadres:
paradera 82
bank:
a.b.n., banknr. v. 62583
t.n.v. "vorm"
layout:
r. en j. de graaff
tekeningen:
j. g. m. strick
drukkerij:
v.a.d. (offset)
abonnementen (op aruba alleen voor personen buiten het onderwijs): f. 15,- p. jaar

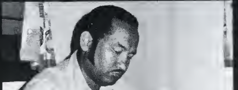
hoofdbestuur vla:

voorzitter:
p. e. croes, emmastraat 40, tel. 1790
secretaris:
c. betram
penningmeester:
a. engelbrecht
leden:
j. autsema, v.w.o./h.a.v.o.
mavo en pub. rel.
n.o.
mej. t. pengel, b.b.o.
mej. m. winklaar, v.o.
mevr. f. wever, mej. d. croes, b.o.
bestuursadres:
p.o.b. 582, oranjestad
vergaderplaats:
commercial building, wilhelminastr. 40, tel. 4219. v.l.a.-leden die hier willen vergaderen kunnen de sleutel op het kantoor afhalen.
rechtskundig advies:
u kunt zich wenden tot de heer:
j. klein, brazil 23, tel. 7255

clarence richardson

De meeste vakbonden hier op Aruba staan nog in de kinderschoenen. Hun voorzitters zijn via het werk min of meer gebonden aan de werkgever. Daarom is het soms moeilijk . . . ze zijn bang voor represailles. Het kan bij onderhandelingen nogal eens hard toegaan. Daarom vragen de vakbonden mij vaak als woordvoerder op te treden, ik werk helemaal onafhankelijk, ik ben de enige full-timer binnen de Fesina. Maar ik ben in dienst van de FTA, niet van de Fesina. Van de Fesina heb ik geen enkel inkomen, zelfs geen vergoeding. Werk voor de Fesina doe ik in mijn spare-time.

— Wat is de Fesina eigenlijk?

C.R.: De Fesina is de overkoepelende vakcentrale van de meeste vakbonden op Aruba. De Fesina is in 1970 opgericht op de meest democratische wijze. We hebben een driedaags congres gehad, waarop alle vakbonden van Aruba aanwezig waren. Na vele discussies werden de statuten vastgesteld en toen was de stemmenverhouding nog een belangrijk punt van bespreking. Als we dat op de ouderwetse manier geregeld zouden hebben, dan zou de grootste vakbond weer de meeste stemmen krijgen. Dat zou weer uitdraaien op een machtsstrijd binnen de Fesina. Daarom hebben we gezegd; één stem voor iedere vakbond. Dat heeft tot nu toe heel, heel goed gewerkt.

deze maand:

BIJ DE VOORPLAAT:

CLARENCE RICHARDSON:
Op een gegeven moment moet je kiezen: je bent een vakbond of je bent het niet.
(foto: R. de Graaff)

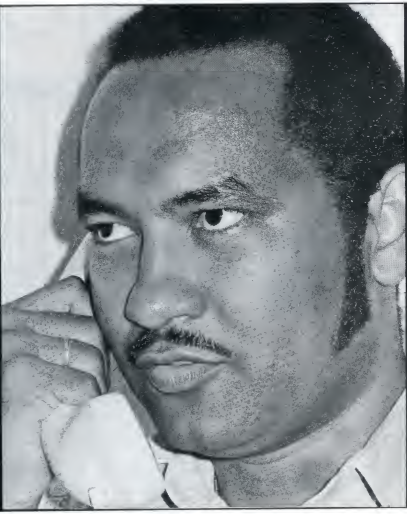
tekst: j. jutten / foto's: r. de graaff

fesina-voorzitter

clarence richardson:

alle partijen zijn het eens over de paramilitaire bescherming, maar

TEGEN WIE MOETEN WIJ ONS EIGENLIJK BESCHERMEN?

Niet gewend

C.R.: Wij wilden niet alleen maar werken voor loonsverhogingen en dus alleen maar een bread-and-butter vakcentrale zijn. Er zijn verschillende factoren die heel veel invloed hebben op de maatschappij. Je hebt de wetten, je hebt het beleid van de regering, je hebt het beleid van de handelaren, en je hebt de werknemers zelf. Als je je alleen maar bezig blijft houden met loonsverhoging, zal er nooit verandering komen. En zo zijn we ook meteen naar buiten getreden. Maar dat was men niet gewend, men vatte het gelijk op als kritiek. Een vakbond die zich bemoeide met het totale maatschappelijke gebeuren bestond voor de oprichting van de FESINA niet. Vooral de politici keken er nogal vreemd tegenaan; zij waren gewend: de campagne is afgelopen, jullie hebben gestemd, en nu verder mondje dicht tot over vier jaar. Maar wij deden ons mondje open, wij werden van het begin af gezien als een oppositiepartij.

Taak voor de V.L.A.

C.R.: Hier zien wij ook een belangrijke rol voor de VLA weggelegd. Wij zien het als een taak voor de vakbond om de mensen te vormen. Je hoort wel vaak zeggen dat wij zulke goede scholen hebben en je kan naar de 10e klas en je kan naar de havo, enz. Maar als je die scholing op zichzelf eens bekijkt en je vraagt je dan af: hoe zijn de mensen gevormd, dan is dat niet zoveel. Ja, o.k. ze hebben misschien aardrijkskunde en geschiedenis gehad en ze kunnen misschien 4, 5 talen opspuiten, maar is dat vorming? Wel onderwijs, maar geen vorming. Wij vinden dat wij daar dan maar aan moeten gaan werken en de leden van de VLA zouden daar natuurlijk een belangrijke bijdrage aan kunnen leveren. Zij zouden de tekorten in vorming bij de werknemers kunnen opsporen en hieraan kunnen werken in vakbondsverband. Als de VLA zegt: "we willen de maatschappij verbeteren". maar ze blijven alleen maar werken aan hun eigen maatschappijtje, binnen hun eigen kring, dan vormen zij over enige tijd weer een aparte groep, een soort middle-class, geïsoleerd van de rest. Ik geloof toch niet dat dat van de meeste VLA-leden de bedoeling zal zijn.

Professionals

Wij eisen medezeggenschap, we eisen dat we als derde partij binnen de gemeenschap erkend worden. Je hebt het kapitaal, de regering, en het vakbondswezen. Maar die andere twee zijn professionals, wij zijn amateurs. Iemand die de hele dag in de fabriek staat of waar dan ook, die kán gewoon geen goede vakbondsman of -vrouw zijn, d.w.z. alles doen wat eigenlijk gedaan zou moeten worden. De vakbonden moeten inzien dat er full-timers in dienst genomen moeten worden. Het is heus niet altijd gebrek aan financiën, er zijn vakbonden die geld hebben en toch gaan ze niet met professionals werken. Kijk eens wat de andere kant doet: als er bijvoorbeeld een c.a.o.-voorstel ingediend wordt dan gaan ze niet de volgende dag aan

tafel zitten, maar vragen ze minstens twee á drie weken bedenktijd. In die tijd bekijken ze het voorstel met hun advocaten en economische adviseurs van alle kanten. Als ze dan helemaal klaar zijn dan komt de vakbondsman (die eerst nog eventjes 8 uur gewerkt heeft) en die mag dan zien wat hij er voor de werknemer uit kan halen. Dan krijg je van die spelletjes van kat en muis. De werkgever weet al precies hoeveel hij je gaat geven, maar hij begint met te zeggen dat hij het niet kan betalen. Daar mag je dan een aantal dagen voor knokken, dan soms nog een staking erachteraan en dan gaat de werkgever zogenaamd door de knieën. De vakbondsman zegt dan: jongens, we hebben gewonnen, maar de werkgever heeft jou precies waar hij jou hebben wilde en hij betaalt wat hij zich van te voren voorgenomen had. Zit je echter met professionele mensen in de vakbond, dan kun je de zaken grondig bestuderen, dan kun je berekenen wat de inkomsten en uitgaven van zo'n werkgever zijn en dan weet je dus ook wat hij aan salaris kan betalen.

— De FESINA heeft dus helemaal geen bezoldigd bestuurder?

C.R.: Inderdaad en met de huidige contributie zou het ook onmogelijk zijn. De contributie is momenteel f. 1,50 per persoon per jaar tot een maximum voor iedere vakbond van f. 1000,— per jaar. Nou ja, dat is bijna niets. Dat gaat alleen al op aan administratie, wat telegrammen en wat reisgeld.

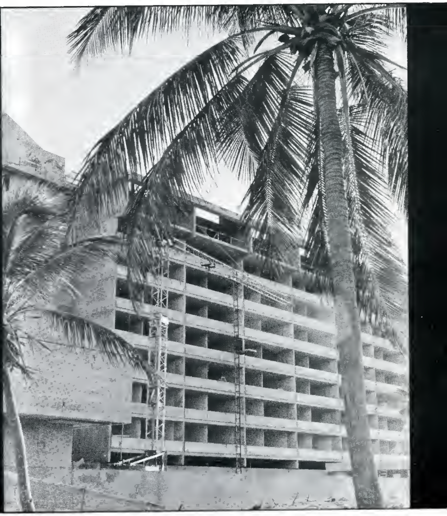
— Welke vakbonden zijn er allemaal aangesloten bij de FESINA?

C.R.: De ANAAB (ambtenaren), de GABA (gouvernementsarbeiders), de VLA (leerkrachten), de UPA (havenarbeiders), de UEA (electriciens), de ABV (verplegend personeel), de BEBA (bankpersoneel), de SNP (bakkers), de FTA (algemene bond), de ACU (taxichauffeurs) en de AAU (autobusondernemers).

— Hoeveel leden zijn dat totaal?

C.R.: Zo'n 5000 mensen.

In Holiday Inn hotel kwam eens maanden achtereen iedere week een groep toeristen uit de States en niemand van hen betaalde de werknemers enig servicegeld. Een kamermeisje sprak daarover met een dame uit die groep. Ze zei: "Wat vreemd, elke week komt er een nieuwe groep, maar niemand van jullie betaalt tips." Die dame was zeer verbaasd. Ze reisde met een z.g. package-deal en ze haalde toen de formulieren daarvan te voorschijn. Daar stond in dat alles van te voren betaald werd, ook de service aan de werknemers. Maar die werknemers hadden daar nooit iets van gemerkt, hun salaris was gewoon gelijk gebleven, Dat meisje heeft dat papier van die vrouw gekregen en in de lift geplakt. Het kwam uit wie het gedaan had en dat meisje werd ontslagen. Maar intussen had het al maanden geduurd. Daarna hebben ze de bell-boys wat gegeven en over de rest werd gezwegen. Het ging om duizenden dollars.

De plannen voor het vakbondsgebouw zijn klaar. Het wachten is alleen nog op de toestemming van de overheid voor de aankoop van grond. Wij hebben de indruk dat het vertraagd wordt. Als er een hotel gebouwd moet worden kan het wel allemaal razendsnel.

Coöperatie

C.R.: Als je alles bij elkaar optelt hebben de vakbonden samen een inkomen van over de f. 200.000,—, maar de centrale heeft niet meer dan f. 5000,— à f. 6000,— per jaar. Het coöperatieve denken is hier nog niet ver gevorderd. Het individualisme wordt je aan alle kanten ingepompt, op de televisie, op school enz. Toen ik op school zat kreeg je een prentje als je een 10 had. Maar ze zeiden nooit tegen je: "Jij hebt een 10 en hij een 5, ga hem tussen de middag eens helpen zodat hij ook een hoger cijfer krijgt." Nee, je werd alleen aangespoord nog meer je best te doen, om nog meer 10en en nog meer prentjes te halen. En wat zie je bij de vakbonden? Iedere bond heeft zijn eigen kantoortje, zijn eigen machines, zijn eigen stencilwerk en noem maar op. Dat is een enorme verspilling aan tijd, geld en energie. Door samenwerking zou veel efficiënter gewerkt kunnen worden. Maar ja, we zijn nog in de beginfase, we moeten nog leren naar elkaar toe te groeien. Langzamerhand zullen de mensen gaan inzien waarom de FESINA er is.

Als dat vakbondsgebouw er eenmaal is krijgt de samenwerking natuurlijk ook een enorme push. In de eerste plaats komt er dan een financiële concentratie. Nu betaalt iedere bond zijn eigen huur en dat houdt nooit op. Maar het belangrijkste is natuurlijk dat het een centrum, een ontmoetingsplaats zal zijn. De mensen zullen veel gemakkelijker met elkaar in contact komen en begrip krijgen voor elkaars problemen. Toch is het gebouw zo opgezet dat iedere bond zijn eigen ruimte en privacy heeft.

— Hoever staat het nu met die plannen?

C.R.: Wij zijn al helemaal klaar, t.m. het exploitatieschema voor de komende 5 jaar. Het wachten is alleen nog op de toestemming van de overheid voor de aankoop van de grond. Maar het duurt wel erg lang. En zeggen waar het op vastzit doen ze ook niet. Wij hebben de indruk dat het vertraagd wordt. Als er een hotel gebouwd moet worden kan het wel allemaal razendsnel.

Afkoelingsperiode

Dit gebrek aan medewerking is alweer een teken dat de overheid ons liever niet verder ziet groeien. Op de Antillen in het algemeen en speciaal op Aruba wordt de vakbond niet erkend; we worden slechts getolereerd, niet geaccepteerd. Daarom moeten we laten zien dat we er zijn. Dat is ook de achtergrond van

Clarence met zijn jarige zoontje voor zijn woning aan de Congoweg.

de meeste stakingen. Dat je een conflict krijgt over de inhoud van een c.a.o., dat kan ik begrijpen, maar dat er een conflict ontstaat omdat men niet wenst te praten, dat vind ik abnormaal. Een afkoelingsperiode kunnen we wel heel gemakkelijk krijgen, maar dan zeg ik op mijn beurt: Wat is dat voor een afkoelingsperiode, we zijn niet eens erkend!

Voetbalclub

— Bij ons in de VLA is men hier en daar nogal bang in de trant van: O jé, straks komt er een staking in FESINA-verband en dan moeten wij er ook achteraan huppelen. Men is bang dat dat leden gaat kosten. Wat vind jij daarvan?

"Veel mensen denken dat ik door verschillende vakbonden betaald word, nou, dat is beslist niet waar. Alleen de F.T.A. betaalt me. Wil je m'n salaris weten? Ik verdien f. 1000,— per maand, maar ik heb geen pensioen, geen ziekteverzekering en geen andere sociale verzekeringen. Dat moet ik allemaal zelf betalen en dan blijft er per maand zo'n f. 700,— over. De top-econoom van de Exxon kwam eens met me praten. Ik zei tegen hem: "Voor we verder gaan wil ik eerst even zeggen dat ik niet in de vakbond zit voor geld; ik zit in de vakbond, omdat ik van de vakbond hou." Die man veranderde helemaal, hij werd gewoon een beetje verlegen. Ik zeg niet dat hij me kwam omkopen, maar je merkte wel dat hij veranderde."

C.R.: Ja, als het nou om een c.a.o. gaat of om een salarisverhoging, dan vind ik een solidariteitsstaking niet nodig. Je kunt dan morele steun geven, financiële steun, adviezen etc. Maar als het om een principiële kwestie gaat, zoals erkenning, en je kiest dan niet daadwerkelijk partij, dan ben je geen vakbond. Zeg dan: we zijn een voetbalclub.
Als ik binnen de F.T.A. in het beleid zit en de VLA heeft een probleem, en ik hoor op een gegeven moment dat ze Eddy te pakken hebben... ik ga niet eens vragen waarom, de hele FTA gaat plat. Want hij is daar niet als persoon, maar als de VLA, ze hebben de vakbond te pakken en dan ga je gelijk in actie. Deze zaken zijn zo duidelijk, het moet eigenlijk niet nodig zijn dat je daar nog over moet denken. Op een gegeven ogenblik moet je kiezen: je bent een vakbond of je bent het niet. Als je een vakbond wil zijn die niet buiten de maatschappij wil staan als de lijnen getrokken worden, dan moet je duidelijk maken aan welke kant je staat. Dat vind ik juist binnen de VLA een sterk punt, omdat je juist van de onderwijzers vaak hoort dat ze medezeggenschap verlangen. Als dat werkelijk het geval is, moet je ook klaar

staan om de konsekwenties op te vangen, hoe die ook mogen zijn.
— Maar waarom proberen jullie ons altijd buiten schot te houden, waarom staken jullie steeds in vakanties?
C.R. (lacht): Dat is toeval. De laatste keer met die hotelkwestie, toen ze begonnen te knoeien met die referendumlijsten, zag het er wel even naar uit dat er een algemene staking zou komen. Toen dachten wij: nu zit de VLA er wel in want maandag beginnen de scholen weer. Maar in de zondagnacht daarvoor kwam er een akkoord.

Verkapte slaaf

— Welke structurele veranderingen zou jij willen zien?
C.R.: Zoals het nu is staat de werknemer heel zwak. Als je het goed bekijkt heeft de doorsnee werknemer eigenlijk niets. De man heeft een baan, maar komt er werkeloosheid, dan staat hij op straat; komt er een ziekte, dan staat hij ook — indirect — op straat; komt er iemand met meer scholing, dan staat hij ook op straat. Kortom: je bent

"Ik heb ook een punch-in (prikklok). Ik begin om half acht, maar ik werk gemiddeld 14 uur per dag."

niet meer dan een verkapte slaaf. Je hoort de werkgevers zo vaak klagen: er is geen produktiviteit. Maar is dat zo vreemd, als de weernemer vaak niet meer is dan een nummer? Iedereen moet een bijdrage leveren aan de maatschappij, maar de mensen die macht in handen hebben dragen een grote verantwoordelijkheid van het volk; vooral de werkgevers moeten niet alleen het belang van hun zaak in het oog houden, maar ook het belang van hun werknemers. Zolang dat niet gebeurt zijn we nog ver van huis.
Om de werknemer wat meer zekerheid te geven, zou er bijvoorbeeld een werkloosheidsuitkering in het leven geroepen moeten worden. Niet zodanig dat je dat zomaar krijgt als je geen werk meer hebt, maar dat je er echt voor moet gaan werken, in de zin van omscholing. Laten we zeggen: een werkloze metselaar krijgt f. 25,— als hij helemaal niets doet, maar hij kan f. 100,— krijgen als hij naar school gaat. Als hij slaagt krijgt hij misschien iets meer. Die uitkering moet dienen als een stimulans om te gaan studeren en zo krijgen we tegelijkertijd een uiterst geschoolde beroepsbevolking zodat er zo weinig mogelijk werknemers uit het buitenland gehaald hoeven worden.
Verder vind ik dat de verschillende servicebedrijven, zoals het water- en elektriciteitsbedrijf geen winst mogen geven. Als er toch winst gemaakt wordt moet dat zodanig in het bedrijf geïnvesteerd worden dat de service aan het publiek verbeterd wordt.
Dan hebben we nog dat omhoog jagen van de belasting bij de Lago. Ik vind het mooi hoor, prachtig, maar ik heb nog niet een keer een plan van de regering gezien wat er met dat geld gaat gebeuren. Volgens mij is dat weer weggegooid. Ze hadden beter tegen de Lago kunnen zeggen: we laten alles zoals het is, maar we verplichten je ieder jaar vierduizend man in dienst te nemen. Dat kan de Lago.

Dan hebben we nog dat omhoog jagen van de belasting bij de Lago. Ik heb nog niet een keer een plan van de regering gezien wat er met dat geld gaat gebeuren. Volgens mij is dat weer weggegooid geld. Beter laten zoals het is, maar de Lago verplichten elk jaar vierduizend man in dienst te nemen. Dat kan de Lago.

— Als je het goed bekijkt worden de belangen van de werknemer eigenlijk alleen behartigd door de vakbonden, van de politieke partijen hoeven we niets te verwachten. Ben je het daar mee eens?
C.R.: Ja, we hebben dat nu echt wel gezien bij de laatste conflicten die er geweest zijn. Geen enkele partij heeft zich positief opgesteld aan de kant van de werknemer.
— Ook niet de laatste keer bij die hotelkwestie, toen de politieke partijen zich er op 't laatst toch wel mee gingen bemoeien?
C.R.: Ook toen niet. Het conflict werd wel opgelost, maar er werd alleen steeds gezegd: "We moeten tekening houden met algemeen belang". En we konden het ook weer zien toen kort na de staking een van de betrokken werkgevers toch tegen het bereikte akkoord inging en een aantal werknemers op straat zette, toen hebben de politieke partijen hun mond niet open gedaan. We vragen ons nog steeds af wat ze gezegd zouden hebben als wij ons niet aan de akkoorden gehouden zouden hebben. Dan hadden de kranten vol gestaan met: de vakbonden

> „Eigenlijk ben ik chemisch-analist; ik heb in Nederland in Leiden gestudeerd. Zeven jaar heb ik bij de A.C.I. gewerkt; toen ze daar met de afvloeiing begonnen, had ik de keus: of naar Nederland terug, of hier fulltime bij de vakbond. Ik heb voor de vakbond gekozen want ik wil hier graag wat veranderen."

zijn weer bezig, de FTA dit en de FTA dat. Nu het een werkgever is zwijgt iedereen.
— Waarom zijn de politieke partijen er pas zo laat ingestapt? Wat ze na 10 dagen gedaan hebben hadden ze toch ook na 2, 3 dagen kunnen doen?
C.R.: Volgens mij hadden ze nooit verwacht dat wij het zolang zouden volhouden. Ze hadden gedacht dat wij na 3 à 4 dagen wel zouden buigen en de werkgever alles voor het zeggen zou hebben. Dan waren zij op dat moment binnengekomen, hadden misschien nog het een en ander geregeld voor de werknemer en dan was de vakbond afgedaan. Ze wachtten eigenlijk op pay - day, omdat ze dachten dat de mensen wel door de knieën zouden gaan als er geen geld op tafel zou komen. Maar toen de mensen geen geld kregen werden ze nog feller. Toen pas zagen de politieke partijen pas dat het menens was en moesten ze zich er wel mee gaan benoeien omdat het anders steeds moeilijker op te lossen zou zijn. De hotels kónden niet meer, die waren uitgeput. Alles moest doordraaien, de hotels waren vol, maar er liepen zo'n kleine 600 werknemers buiten. De accounting was een chaos, de administratie was een chaos, boeking, reservering, noem maar op, ze konden het niet langer aan.

Militaire bescherming

Ze praten wel veel over vrijheid en de Rechten van de Mens, maar ze zeggen niet vrij van wát. Je kan niet vrij zijn zolang er geen rechtvaardig bestaan is. Daarover hoor je ze niet op de televisie of in de kranten en in de partijprogramma's lees je er ook niets over. Ze zijn alleen bezig met hun eigen machtspositie. Als je dan ziet dat alle politieke partijen het eens zijn over één punt, n.l. de paramilitaire interne bescherming, dan wil ik graag weten waartegen ze zich gaan beschermen. Want we hebben geen guerilla's. En defensie naar buiten dat zie ik ook niet. Je gaat geen 2, 3 mariniers zetten tegen een gewapend schip, dat is gekheid. Die paramilitaire bescherming is alleen om een werknemersopstand de kop in te drukken. Ze praten wel over de financiering en de plaats van de opleiding, maar over het punt op zich hebben de partijen geen enkel probleem.

Genomen

C.R.: Op Curacao heb je wel partijen die sociale tendenzen vertonen, zoals b.v. de MAN en ook wel de NVP maar hier op Aruba is er zo geen één. Misschien wel als ze in de oppositie zijn, maar zodra ze in de regering zitten is het weer afgelopen. Ik denk dat bij de laatste verkiezingen een heleboel werknemers in de nieuwe partij een mogelijkheid zagen om hun situatie te verbeteren, maar zo te horen voelen ze zich heel erg genomen. De partijen weten dit ook wel en dan proberen ze o.a. via mijn persoon de vakbond de kop in te drukken. Maar binnen de FESINA heb ik geen stem; dat is iets dat veel mensen niet weten. Er wordt wel vaak gezegd: die Richardson heeft dit gedaan en dat gedaan, maar wij zijn slechts de uitvoerende macht. De vakbonden met ieder een stem, bepalen het beleid van de FESINA. Ze probeerden mij moreel kapot te krijgen en door allerlei verhalen rond te strooien hoopten ze dat ze mensen mij de rug zouden toekeren. Maar dat lukte niet, de eenheid was groot. Nou ja, ik stond er koud tegenover. Ik heb tot nu toe niks gedaan waar ik spijt van heb gehad, alles wat ik heb gedaan heb ik met een open mind gedaan. Ik heb niets te verbergen."

schoolverkeersexamen 1974

Op donderdagochtend 30 mei j.l. werd op alle scholen voor Gewoon Lager Onderwijs en op drie scholen voor Buitengewoon Lager Onderwijs voor de zeventiende achtereenvolgende maal het jaarlijkse schoolverkeersexamen afgenomen.
Door 35 schoolhoofden werden 1571 kandidaten opgegeven uit in totaal 61 klassen. Hiervan deden er 1529 examen.
Voor het examen slaagden 1467 leerlingen ofwel 96%, terwijl bijna 4% ofwel 62 leerlingen helaas werden afgewezen.
Het aantal met lof geslaagde leerlingen, dat wil zeggen, zij die geen enkele fout maakten bedroeg dit jaar 108.
De diploma's zullen aan alle leerlingen worden uitgereikt, die geslaagd zijn, op de scholen in de loop van deze week.
De samenstelling van het examen was dit jaar in handen van frère Kaspar en de organisatie was in handen van de secretaris. De leerkrachten, die gesurveilleerd hadden op de verschillende scholen hadden het werk gecorrigeerd voor zij het bij de diverse politieposten inleverden. De nacorrectie geschiedde door de commissieleden op 2 juni j.l. Het rondbrengen van het examenwerk en de diploma's geschiedde door de politie.
Nieuw was dit jaar dat de examens gedrukt waren. Dit werd mogelijk door de financiele medewerking van de Vereniging voor Veilig Verkeer. Een en ander is een enorme vooruitgang vergeleken met het gestencilde werk van vorige jaren, hoe goed dat ook verzorgd was.
Een woord van dank is hier zeker op zijn plaats en wel aan allen die op een of andere manier mogelijk maakten dat het examen plaats kon vinden. Ook een woord van dank aan het B.C., dat telkenjare geld beschikbaar stelt voor het benodigd lesmateriaal en aan het Katholiek Schoolbestuur, het Protestants Schoolbestuur en het Bestuur van de VLA die door subsidies de overige kosten van de commissie voor hun rekening namen.
De vijfde en/of zesde klassen op Sint Maarten en Saba deden ook mee dit jaar aan het Arubaanse verkeersexamen. De resultaten hiervan komen in een apart verslag.

Namens de verkeerscommissie:
J. W. Klein, sekretaris

RECTIFICATIE

Het jaarlijkse VLA-sportgebeuren is een festijn van pret en plezier. Bij het schrijven van het verslag hierover is enigszins geprobeerd die zelfde sfeer vast te houden. Er zijn echter mensen geweest die het verslag uiterst serieus hebben genomen. Dat was niet helemaal de bedoeling. Het woord "kroeggast" moet dan ook niet gezien worden als een exacte persoonsbeschrijving, maar meer als een plagerijtje.

J. Kramers

"HIER STA IK - KAN IK ANDERS?"

(door Vorm ontvangen literatuur)

"Hier sta ik — kan ik anders?" is de titel van een reeks beschouwingen over attituden en verandering van attituden, ten behoeve van werkers in ontwikkelingssamenwerking in het bijzonder op het terrein der kennisoverdracht. Zoals u weet zullen binnenkort wederom Nederlandse leerkrachten naar deze "parels in de Caribische zee" komen om de tekorten in het Antilliaanse onderwijs op te vullen. Ongetijfeld zult u in de beginfase van hun verblijf hier de nodige "verbaasde gezichten en reacties" opmerken. Het leven is anders dan men gewend is. Niet alleen zal men zich moeten aanpassen aan het onderwijs, ook de gemeenschap-, de levens- en werkstijlen van de mensen roepen om begrip. Wil de leerkracht door middel van zijn onderwijs werkelijk de "Antilliaanse gemeenschap" dienen, dan "moeten de eigen houdingen bijgesteld worden" (prof. J. H. Kraak, directeur van het CESO). Het Centrum voor de Studie van het Onderwijs in Veranderende Maatschappijen CESO stuurde ons inmiddels de volgende verhandelingen:

1. *Dr. P. Renes: "Hier sta ik — kan ik anders?" (voorwoord: prof. Kraak).*
2. *Dr. L. F. B. Dubbeldam: "Wat leert ons "Learning to Be" met betrekking tot de Nederlandse ontwikkelingshulp?"*
3. *Dr. L. F. B. Dubbeldam en Dr. A. Kater: "Gedachten over de evaluatie van het programma voor universitaire projecten van ontwikkelingssamenwerking".*
4. *Prof. dr. P. J. D. Drenth: "Verslag van de eerste Afrikaanse regionale conferentie van de international association for cross cultural psychology".*
5. *Dr. A. G. Kallenberg: "Ivan Illich's deschooling society".*
6. *Dr. P. B. Renes: "Etnopedagogische Opstellen".*

Zeker, er zijn hier veel Nederlanders en daardoor heeft het leven "iets Nederlands" en ook al wordt er gezegd "Arubanen zijn net Brabanders" ("Amigoe di Aruba" van enige tijd geleden), toch moeten wij leren dit gebied niet "als een provincie" van "Hulanda" te zien. Nellie Prins: "Het heeft heel wat voeten in de aarde gehad vóór men ontdekte dat klompen prettiger lopen op drassige gronden dan op het harde diabaas van de Antilliaanse rotsbodem... (kabes Duru? pag. 69).

G. J. Kolmus

grawata

Voor zover ons bekend zullen aan het eind van dit schooljaar de volgende collega's repatriëren:
Bayens (die wel wilde blijven maar zijn contract niet kon verlengen), Beke, Betram, V. d. Blom, Boderie, V. d. Boorn, V. Damme, V. Egdom, Gerfin, Hoogervorst, De Hoop, Kuiper, Meulenkamp, Mulder, Norder, Ruitenbeek, Schlingmann, Smulders, Stekelenburg, Stuyvenvolt, Tournier, Verweymeren en Voorbrood.

✶

Inmiddels zijn dan reeds getrouwd (15 juni): Jaap Schlingmann en Jacintha Franken, de laatste is dan waarschijnlijk tevens geslaagd voor haar eindexamen derde leerkring APA. Van harte gefeliciteerd.

✶

Degenen die van plan zijn deel te nemen aan de lerarenopleiding mavo-havo, dienen er wel rekening mee te houden dat de akten die hier behaald worden alleen geldig zullen zijn op de Nederlandse Antillen.

✶

Reeds nu kunnen wij u het vakantie-rooster 1974-75 aanbieden:
Vakantierooster:
Na ampele bespreking werd het volgende rooster voor het schooljaar 74-75 opgesteld:

✶		vrije dagen
Begin augustus 1 aug. t|m 10 aug.	7	9
Eerste tussenvakantie 7 okt. t|m 11 okt.	5	6
Koninkrijksdag 15 dec.	0	0
Kerstvakantie 23 dec. t|m 4 jan.	10	12
Carnavalsvakantie 5 febr. t|m 11 febr.	4	5
Paasvakantie 28 mrt. t|m 7 apr.	7	9
Koninginnedag 30 apr.	1	1
Dag van de Arbeid t|m Hemelvaartsdag 1 mei t|m 8 mei	6	7
2e Pinksterdag 19 mei	1	1
Grote vakantie 7 juli t|m 31 juli	19	22
	60	72

✶

E.t.a.o.-directeur tegen een examenkandidaat: "Zo, en wat ga jij doen als je geslaagd bent?"
Kandidaat: "Ik ga naar Parijs, architectuur studeren".

Inleiding

Na het behalen van de hoofdakte op de A.P.A. werd ik te werk gesteld aan de Benildeschool, gelegen in een sociaal-arme buurt van San Nicolas aan de Weg Kustbatterij.
De eerste indruk die je krijgt, is die van een kleine school. Het telt maar acht klassen. Het geeft een gezellige indruk; je hebt planten, een ruime speelzaal en op de speelplaats zijn enkele spelletjes getekend. Al met al is het een school die probeert de kinderen meer zin te geven om vroeg op school te komen, fijn te spelen en het leren te bevorderen. De klassen zijn ook zo aantrekkelijk mogelijk verzorgd door de klasse-onderwijzer met zijn leerlingen.
En toch... ondanks alle pogingen om de leerlingen tot leren te stimuleren ondervindt elke leerkracht op deze school vele teleurstellingen. Zolang er tussen de leerkracht en de leerling een actieve communicatie bestaat mag van de kant van de leerling een actieve bijdrage verwacht worden. Wanneer het echter aankomt op een zelfstandig voortborduren van de gepresenteerde leerstof dan laten de leerlingen over het algemeen verstek gaan.
De leerkrachten krijgen als het ware een klap in hun gezicht. Waarvoor werk ik? Ik probeer zoveel mogelijk om de kinderen te helpen, de les zo aantrekkelijk mogelijk te maken zo dat zij er volop van genoten hebben. De aandacht was er, maar... als je een proefwerk opgeeft, dan blijkt de opgegeven leerstof niet of onvoldoende bestudeerd te zijn. Welke factoren zouden hiervoor verantwoordelijk gesteld kunnen worden? Ligt het aan hun of zijn er andere redenen waardoor zij zo een gedrag realiseren?
Wat voor typen kinderen hebben wij? Uit welke gezinnen komen zij? In welk opzicht zou er m.b.t. ons stimulerend bezig zijn sprake zijn van een al of niet adequate stimulering?
Wat nu als wij tevergeefs werken, want na het verlaten van de school komen ze in een keiharde wereld terecht, waar ze in feite niet tegen opgewassen zijn.
Waar ligt de oplossing?

Opmerking: Ik heb nu het onderwijs benaderd vanuit het feitelijk gedrag dat wij bij deze kinderen aantreffen. Ik ga opzettelijk niet praten over wat er fout is aan ons onderwijssysteem, dat wij het onderwijs aan moeten passen aan het Antilliaanse kind, over het taalprobleem, etc. Mij gaat het meer om de sociale problemen die zich voordoen en die de oorzaak zijn van het niet kunnen leren.

De situatie op school en thuis

Zoals ik al heb geschreven schept de school een gezellige sfeer. Het vormt een tweede huis voor de kinderen. Misschien vinden de kinderen het op school zelfs fijner dan thuis. Misschien heerst er voor de meeste kinderen een sfeer van geborgenheid die ze thuis niet ondervinden. Ze krijgen meer aandacht, ze vragen die ook allemaal, hierdoor ontvangen ze meer liefde en warmte, en ze komen graag naar school.
Na school komen ze thuis in een heel andere wereld. Een wereld die hun helemaal in de war maakt. Het is net alsof ze over de drempel van het fijne overstappen naar het niet-fijne.

Uit wat voor soort gezinnen komen zij?

— Vader is weggelopen. Moeder moet uit werken. Er is niemand om ze met een glimlachje te ontvangen... en er is geen eten. Het gebeurt ook vaak dat deze kinderen zonder

WORTELS IN DE GROND, NIET IN DE LUCHT.
Noot van de tekenaar: "Wie ben ik, dat ik dit tekenen mag."

Frantz Fanon schrijft in DE VERWORPENEN DER AARDE, ned. vertaling Han Meyer, Utrecht/Antwerpen, 1973, pagina 150:
"Als de bouw van een brug niet het bewustzijn ven hen die er aan werken verrijkt, dan moet die brug maar niet gebouwd worden, laten de burgers die rivier dan nog maar zwemmend of met een pont over gaan. De brug moet niet geparachuteerd worden, zij moet niet door een deus ex machina opgelegd worden aan de samenleving, maar zij moet daarentegen voortkomen uit de hersens en de spieren van de burgers. En zeker, er zullen misschien ingenieurs en architecten nodig zijn, soms volledige vreemdelingen, mear de pleetselijke verantwoordelijken van de partij, moeten er bij zijn opdet de techniek de hersen-woestijn ven de burger binnendringt, opdat de brug in haar details en in heer geheel overgenomen, uitgedacht en aanvaard wordt. Iedere burger moet zich de brug eigen maken. Alleen dan is alles mogelijk."

Wij kunnen als arubanen met een dosis indiaanse superioriteit denken, dat alleen op Curaçao bruggen geparechuteerd worden en voorel niet voort mogen komen uit de hersens en de spieren van de burgers. Maar het is nog steeds gemakkelijker de splinter in het oog van de ander te ontdekken dan de balk in eigen oog. De grote beminnaars van het arubaanse volk beginnen onderwijs-bruggen te parachuteren op ons eilend en vergeten contact te nemen met wat er leeft en knelt bij de mensen die aan de basis werken. Het eiland zal er niet door bekneld raken, meer de groei vanuit het volk wordt gestegneerd. Wortels horen in de grond thuis, niet in de lucht. Daar bloeien de bloemen. Leest u eens in deze geest de hartekreet van een afgestudeerde ven de A.P.A.

Dr. W. C. H. Driessen,
dir. A.P.A.

te eten naar school komen. Ze letten niet op, maar als jij weet uit wat voor een gezin ze komen, geef je hun geen standje. Als je kon zou je ze het liefst een boterham geven om weer op te letten. Misschien teren ze een hele dag op een kopje thee.
— Moeder is weggelopen. Vader drinkt de hele dag. De kinderen moeten zelf de hele huishouding doen.
— Pa en ma leven als kat en hond. De kinderen vormen een blok aan hun been.
— Kinderen die 's avonds allerlei mannen zien komen en gaan bij hun moeder en opgroeien in een sfeer waarin alleen het sexuele van belang is.
— Kinderen waarvan hun huis alleen bestaat uit het hoognodige. Geen leermateriaal. Het huis bestaat uit twee vertrekken. Ze slapen soms met zijn zessen of meer in een kamer. Hoe kunnen ze leren met al dat lawaai?

— Andere kinderen die bij hun grootmoeder wonen die al zo oud is. Wat voor steun hebben zij aan haar?
Zo zijn er nog vele gevallen te noemen.
Nu werk jij als onderwijzer met zulke kinderen. Soms zeg je dat het bij sommigen tevergeefs werken is. Ik weet dat ik alle kinderen zoveel mogelijk wil helpen, om ze over te laten gaan, en daarom juist maak ik me zoveel zorgen om deze kinderen, die, als ze het beter thuis hadden, er zeker ook beter voor zouden staan.
Na school sluiten ze de deur achter zich. Ze vergeten mij en de hele school want de andere wereld eist weer een heel andere houding van hun. Ze moeten zich weer gaan concentreren op deze wereld.
Hoeveel moeten zij als kinderen niet verdragen!

Wat te doen?

Hier heb ik enige citaten overgenomen uit "Opvoeding en Onderwijs", jaargang 23 nr. 4, dec. '71. Uit het stukje "Sociaal-culturele uitrusting".
— Gebrek aan vrijheids-accommodaties beperkt de individuele keuzemogelijkheid.
— Een cultuurpolitiek principe waarbij een volledige samenhangende, geïntegreerde en flexibele structuur van voorzieningen wordt nagestreefd, die aan elk mens gedurende zijn hele leven de voor hem geschikte mogelijkheden moet bieden om overeenkomstig zijn aanleg, zijn educatieve en sociale, culturele behoeften te bevredigen, en om zijn persoonlijkheid, mede door middel van zijn werk en vrije tijdsbesteding, zowel voor zichzelf als ten bate van de gemeenschap, waarin hij leeft te ontwikkelen.

Een goede oplossing zou zijn een groot centrum te bouwen. Dit centrum moet als doel hebben de educatieve, sociale, creatieve en culturele behoeften van elk kind te bevredigen.

Hoe bereiken we dit?

In zo een centrum moeten de kinderen de gelegenheid hebben om te studeren, naast studeren ook iets praktisch te kunnen doen en hun hobbies te ontwikkelen.
Zo een centrum moet dus het volgende hebben:

kinderen moeten soms heel wat ver-dragen

door
carmen herrera

tekening
j. strick

- studiezaal;
- leeszaal met een bibliotheek voorzien van allerlei boeken;
- sportzaal;
- werkzaal, bestaande uit een timmerzaal, solderen, schilderen, etc.;
- muziekzaal;
- ontspanningszaal.

Hierdoor groeit het kind bewust, gerichter op de toekomst, dus wat hij later wil worden.

Waarom zou een contact met de ouders toch geen oplossing vormen?

Wij kunnen aan de problemen waarmee de ouders te kampem hebben niet veel doen. Vooral niet als het problemen zijn die ik genoemd heb, zoals het financiële, persoonlijke problemen en het huis voorzien van leermateriaal, etc.
De ouders van deze kinderen hebben weinig tijd om de nodige aandacht aan hun kinderen te besteden en dan nog om op school te komen kijken hoe er onderwezen wordt en dus hoe ze hun kinderen in overeenkomst met de didaktiek van de onderwijzer iets kunnen overbrengen.

Welke stappen moeten er genomen worden?

De kinderen moeten vertrouwd raken met de situatie en hiermede een goede basis van vertrouwen tonen tegenover hun medewerkers. Om te beginnen moet er aan deze leerlingen de juiste leerhouding aangeleerd worden. En dit neemt zeker enige tijd in beslag. De kinderen moeten verantwoordelijkheid leren hebben voor diegenen die hun toebehoren.

T.a.v. de hier gesuggereerde oplossing, ben ik er mij van bewust, dat ik de ideale oplossing voorsta.
Dit neemt niet weg, dat ik mij zonder meer realiseer dat ook andere mogelijkheden op korte termijn verwezenlijkt zouden kunnen worden. In dit opzicht gaan mijn gedachten uit naar het gebruik van lokaliteiten en materiaal binnen de school zelf.
Wat betreft diegenen die dit proces zouden moeten leiden, zal m.i. een beroep gedaan moeten worden op de ware bewogenheid van de leerkracht voor het kind dat ernstig in nood en dit wel in de ruimste zin des woords, verkeert.

interview
met ex-hoofdbestuurs-leden van de v.l.a.

Aangezien deze mensen in het bestuur hebben gezeten, wilden wij hun mening vragen omtrent de gang van zaken voor wat betreft de vakbond. Aan deze 6 mensen hebben we de volgende vragen gesteld:

1. **Hoe lang hebt u in het bestuur gezeten?**
2. **Kunt u in het kort beschrijven wat u daar hoofdzakelijk gedaan hebt?**
3. **U bent nu uit het bestuur en u neemt uw ervaring mee. Om hiervan iets te redden, wilden we vragen: wat zou u de nieuwe bestuursleden aanraden, opdat zij niet onnodige fouten maken, of tijd en energie verspillen?**
4. **Welke veranderingen binnen de VLA zouden volgens u verbeteringen betekenen?**
5. **Is er nog iets dat u verder wil opmerken in dit verband?**

hans van dijk

1. Ik zat 2 jaar in het bestuur.
2. Mijn taak in het bestuur was meervoudig. Ik was verantwoordelijk voor de financiële kanten van de vakbond. Ik probeerde met de andere leden van het dagelijks bestuur een beleid op te bouwen en uit te werken. Ik was vertegenwoordiger van de VLA bij de verschillende instanties.
3. Dat hangt af van het beleid van het bestuur. Wat willen ze? Wat ze willen weten moeten ze maar aan de mensen vragen die in het bestuur hebben gezeten. Ze moeten maar om advies vragen.
4. De houding van de leden veranderen. Zoals het nu is, is het alleen contributie betalen voor de meesten en er zijn slechts een paar mensen, die hard werken. Dit komt doordat de leden niet bewust zijn van hun positie in de maatschappij.

Organisatorisch is de VLA goed. Maar hij moet functioneren. Er moet meer respons komen van de leden. Nu is het zo dat het dagelijks bestuur alleen het beleid gaat opbouwen en uitwerken.

5. De erkenning van de vakbond als vakorganisatie bij de overheid. Wij zijn in theorie wel erkend, maar niet in praktijk. Mijn bedoeling was eerst om te repatriëren maar later is mijn uittreding gebaseerd op persoonlijke redenen.

carel betram

1. Ik zit er al ruim $2^1/_2$ jaar in, vanaf jan. '72.
2. Ik was vertegenwoordiger van de BO-sectie en ben later secretaris van het hoofdbestuur geworden.

Als vertegenwoordiger van de BO-sectie heb ik het beleid van het hoofdbestuur gevolgd en geprobeerd de informaties van dit bestuur naar het sectiebestuur zo goed mogelijk doen zijn.
Als secretaris hield ik me bezig met o.a.:
- het organiseren van een eigen kantoor;
- de in dienstreding van een eigen administratieve kracht;
- het geven van voldoende informatie in Vorm en Tussenvorm;
- de actie van de gehuwde vrouw;
- hoofdaktecursus;
- activiteiten op Fesina-gebied.

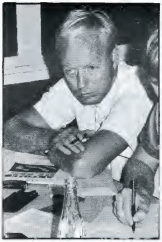
Enkele veranderingen die ik hierbij heb meegemaakt zijn:
- van ANAAB-kantoor naar eigen kantoor;
- van Nederlandse hoofdbestuursleden naar Antilliaanse hoofdbestuursleden;
- van een mannelijke meerderheid naar een vrouwelijke meerderheid.

3. De nieuwe mensen moeten een tijd meelopen om in te komen. Ze moeten niet bang zijn om fouten te maken, anders leren ze het ook nooit. Veel suerte.
4. Een meer professionele opzet. Wegens gebrek aan tijd krijg je een botsing van belangen door het werk in de vakbond en het werk op school. De dingen worden niet goed voorbereid en je rolt van het ene in het ander.

Meer kader voor:
- het hoofdbestuur zelf;
- rechtspositionele commissie;
- Vormredactie;
- Fesina-vertegenwoordiging;
- Ineforsin.

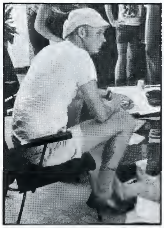
Te weinig mensen doen te veel werk. Vele mensen vragen: "Waarom nemen jullie zoveel werk op je nek?" Deze werkzaamheden vállen op het gebied van de vakbond.
- De leden moeten meer actief gemaakt worden. We hebben dit al geprobeerd d.m.v. een doorlopende stroom van informatie aan de leden. Waarom antwoorden ze toch niet? Is alles goed zó of zeggen ze: "Ga je gang maar, het interesseert ons niet".

5. Ik heb prettig gewerkt met de bestuursleden en ik hoop dat ze dat ook van mij vinden. Het spijt me Aruba en de VLA te gaan verlaten en ik wens allen sterkte toe en hoop alle activiteiten in Vorm te mogen lezen.

jan kuiper

1. Ik zat $2^1/_2$ jaar in het bestuur.
2. Ik was vertegenwoordiger van de VWO-sectie en moest dus de problemen van deze sectie door spelen naar het hoofdbestuur. (Bijv. 6 of 7 vakken). Tevens was ik vice-voorzitter en heb ik geprobeerd een contactcommissie van de grond te krijgen.

3. Ze moeten zich in bestaande problemen verdiepen; ze moeten zich meer met antillianisering van het onderwijs gaan bemoeien (— Wat houdt het in? — Wat kunnen we ervan verwachten?). Dit i.v.m. onafhankelijkheid.
4. Een meer betrokkenheid van de leden in het doen en laten van de bond. Het hoofdbestuur moet zich meer met de dagelijkse problemen gaan bemoeien. Bijv. een enquête over problemen op onderwijskundig en taalgebied.
5. Meer samenwerken met andere vakbonden voor de verandering van de maatschappij. Deze verandering is te bereiken via andere vakbonden en het onderwijs. De leden van de VLA moeten bewust zijn van hun positie.

Ik moet vertrekken daarom ben ik uitgetreden.

frans bayens

1. Ik was ongeveer 1 jaar in het bestuur.
2. Ik heb vergaderingen bezocht en geluisterd naar wat er gezegd werd. Verder moest ik de zaken van de NO-sectie overbrengen, dus de sectieproblemen met het hoofdbestuur bespreken.
3. Zoveel mogelijk vergaderinbijwonen, informatie vragen. Als hoofdbestuurslid heb je soms weinig inbreng bij bepaalde zaken. Het dagelijks bestuur houdt een vergadering met een of andere instantie en later mag je de notulen lezen. Dit zijn maar beknopte informaties. Toch is het belangrijk dat de sectieleden zich echt gaan inzetten voor het werk in het bestuur, daarom moeten de leden een hele tijd inzitten.
4. De betrokkenheid van de sectiebesturen vergroten door mobilisatie van de leden. Ze moeten verantwoordelijk zijn voor wat ze doen. De veel gehoorde kreet: "Wat doet de VLA eigenlijk" slaat terug op de leden. De bond is wat de leden ervan maken. De leden zijn geen klanten van de bond.
5. De leden moeten zelf de handen uit de mouwen steken.
Ik ga terug naar Nederland, daarom ben ik uit het bestuur.

harry oplaat

1. Ik zat in het bestuur sinds '72.
2. Niet veel. Hoofdzakelijk bleef mijn "werk" beperkt tot het bezoeken van de diverse vergaderingen, meedenken en -praten, de belangen van het b.o. in het oog houden, het verrichten van hand- en spandiensten. Ik was ook 2 jaar secretaris van de Goop-commissie.
3. Dat zou ik niet weten. Het enige wat ik hen misschien zou kunnen aanraden is: zakelijk zijn in vergaderingen. Dat zou veel tijd sparen. Maar niet iedereen heeft dezelfde opvatting over "zakelijk" zijn.
4. De VLA moet bewust worden van zijn positie in onze samenleving en daarbuiten en dit ook voortdurend laat merken. De leden moeten uiteraard deze plaats en taak uitmaken.
Een verbetering op organisatorisch gebied zou zijn het verdwijnen van de secties. Ik zie het nut er niet van in; het is

meer een belemmering. We kunnen effectiever werken met mensen die kunnen en willen en hart voor de zaak hebben. Waar ze vandaan komen is niet essentieel.
Noodzakelijk is ook de aanstelling van tenminste 2 full-time bestuurders. Hierover hoeft niet gepraat te worden. Onze halfslachtige houding is te wijten aan gebrek aan tijd om rustig en diep over deze zaken na te denken. Door een fenomenale inzet van het dagelijks bestuur is er toch veel goeds gedaan.
5. Meer rechtsstreeks contact met de leden, dus meer ledenvergaderingen. Tot nu toe werden vele zaken door het hoofdbestuur en dagelijks bestuur alleen afgehandeld. Natuurlijk hebben ze het vertrouwen van de leden maar deze moeten meer hierbij betrokken worden. Het worden dan VLA-besluiten en geen hoofdbestuursbesluiten, waarvan nog afgewacht moet worden of het VLA-besluiten worden.
Ik wil mijn tijd besteden aan mijn studie daarom ben ik eruit.

LEREN LEVEN in de caribi-sche archipel

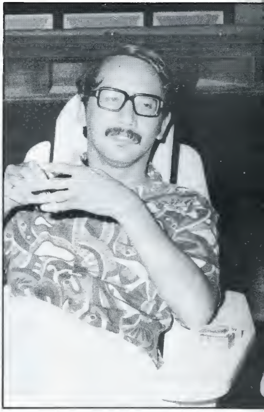
(GEDACHTEN OVER EEN SEMINAR "ON EARLY CHILDHOOD EDUCATION")

tekst: g. j. kolmus
foto's: rijksvoorlichtingsdienst
g. j. kolmus
en r. de graaff

Vorige maand organiseerde de Bernard van Leer Foundation een regionaal "seminar" over opvoeding van en onderwijs aan het jonge kind. Het is het tweede Caribische seminar van deze stichting. In Jamaica werd in 1971 de eerste bijeenkomst gehouden. De Van Leer Stichting is een privé-instelling die over de gehele wereld door middel van projekten tracht tegemoet te komen aan de educatieve behoeften van bepaalde groepen kinderen. In mei kwamen deskungigen bijeen om over de resultaten van de Caribische projekten van gedachten te wisselen samen met enkele medewerkers uit andere streken. Deelnemers uit het "grootste rijksdeel overzee" waren prof. F. Monks, dr. P. Gathier, dr. C. van Calcar en de heren directeuren dr. A. Wood en dr. W. H. Welling. De week, die in samenwerking met het pedagogisch-didaktisch bureau op Curaçao werd georganiseerd had tot thema: "The teacher is an innovator". De tekst hiernaast is geenszins te beschouwen als een rapportage over dit seminar, de resultaten zullen later in boekvorm worden uitgegeven. Men moet dit discussiestuk veel meer zien als een verwerking van gegevens ten behoeve van de "Arubaanse onderwijswereld." In Jamaica formuleerde dr. W. H. Welling dit destijds zo ongeveer als volgt: "the application and diffusion of the results of Foundation sponsored projects, when relevant, on the widest possible basis . . . (1)

Amsterdamse school and community-linker in het Arubaanse "naked city . . ."

Dr. Co van Calcar: "En dan denk je aan revoluties in Rott

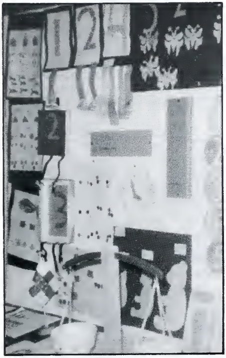
Het Caribische kind

Wat weleens over het Arubaanse kind en zijn ontwikkeling en opvoeding wordt gezegd, blijkt bij nadere oriëntatie voor het gehele Caribische gebied te gelden: er is een gebrek aan researchgegevens, al begint er enige verandering te komen. Het blijft echter moeilijk te onderzoeken of inderdaad het "koloniale verleden" nog steeds een stempel drukt op het leven van de mensen in deze regio. Heeft de "passieve rol" die de Caribische mens in de vroegere koloniale gemeenschap speelde, nog steeds invloed tot op de dag van heden? Men weet het niet zeker, maar vermoedt het wel. Bovendien is het de vraag of het passief zijn van bepaalde bevolkingsgroepen typisch iets is van de "derde wereld". Komt het niet overal ter wereld voor? Wel maken een zeker aantal andere factoren opvoeding en ontwikkeling van het Caribische kind niet gemakkelijk(2):

- er is nog veel algemene armoede in dit deel van de "derde wereld";
- in veel families komt de "passagierende vader" voor; geadviseerd wordt zo'n vader op zijn verantwoordelijkheid ten aanzien van zijn kinderen te wijzen. Natuurlijk is de relatie van het kind met zijn vader van belang voor zijn ontwikkeling, maar moet men

"...dam."

Zelf gemaakt, kost niks.

niet oppassen voor het opdringen van een bepaalde huwelijksmoraal? En betekent "partnerruil" in Nederland misschien ook vaderruil? Binnen de opleiding van leerkrachten zou gewezen moeten worden op de opvoedingstaak van de man of vrouw voor de klas: "vader en moeder zijn" in het onderwijs. Het blijkt dat nog veel te weinig aandacht wordt besteed aan de opvoeding van het jonge kind (pre-school child, kleuter). Meer aandacht voor dit kind, dat nog geen zes jaar is, zal mogelijk leiden tot betere resultaten in het onderwijs. Deze resultaten zullen uitblijven bij autoritaire schoolklaspraktijken, die alleen maar negatieve leerhoudingen bij het kind ontwikkelen (Nellie Prins: "schoolphobie" (3; t.a.p. 17). Soms wordt het kind in zijn taalontwikkeling ontmoedigd, men spreekt zelfs van de "culture of silence". Bij het zelf opdoen van ervaringen met de omgeving, zullen taaluitingen gestimuleerd moeten worden. Wijs de ouders op het grote belang van voor-schoolse ervaringen!

Een zeer belangrijk punt dat men echter niet uit het oog moet verliezen is het volgende: kinderen zijn in hun fundamentele ontwikkelingspatronen overal hetzelfde. Men spreekt zo vaak over "het Caribische kind", maar we moeten niet denken dat de toevoeging "Caribisch" dit kind tot een bijzonder kind maakt. De verschillen liggen meer in de opvoeding, in de Caribische omgeving (die uiteraard van IJsland verschilt) waar het kind eigen ervaringen opdoet. Vermoedelijk ziet men door het zoeken naar het "eigene" (dat ook in Europa trouwens plaatsvindt) het "universele" over het hoofd: "Daarnaast golft echter over de gehele Caribische archipel de roep naar een eigen identiteit" (3; t.a.p. 23), zegt A. C. Prins. Kinderen zijn dus overal hetzelfde (universele ontwikkelingspatronen), maar we moeten uitgaan van hun eigen situatie, hun eigen wereld en de typische ervaring die zij met hun omgeving opdoen. Gewezen wordt op de rijkdom aan mogelijkheden van de Caribische omgeving, waar nog veel te weinig gebruik van wordt gemaakt. Is dit de taak van de leerkracht als "innovator"?

Leerkracht centrale figuur

"Beschouwt de leerkracht zich wel als een doelgericht vernieuwer?" kan men zich afvragen. Maar wat valt er dan te vernieuwen? "Ze moeten leren rekenen en geen fouten in hun dictee maken" zegt de een. Nee, het gaat om "Leren Leven" (4) aldus het Faure-rapport van de Unesco. Maar wat is leven anno 1974 en waar gaat het in de toekomst naar toe? We moeten zorgen voor verdere "democratisering van het onderwijs", zegt Jan. "Het blijven allemaal lapmiddelen", zeggen de sociologen Piet en Klaas, "het onderwijs wordt, wat je ook doet, nooit een volkszaak. Het ligt aan de maatschappij, die moeten we veranderen, er zal verandering van machten in onze samenleving (hier de "derde wereld") moeten plaatsvinden." De "teacher" werkt dan ook niet in een vacuum, maar binnen een systeem dat van land tot land verschilt: onderwijs en maatschappij zijn niet van elkaar los te denken. Ook in de Caribische maatschappijen vallen conservatieve en vernieuwende onderwijswerkwijzen waar te nemen(2):

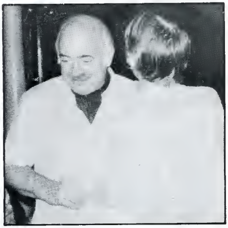
— er zijn veel meer conservatieve, traditionele leerkrachten dan "innovators";

— de omgeving vindt men niet terug in de klas, school en gemeenschap zijn nog steeds gescheiden. In onze situatie is het onderwijs zelfs nog vreemd, afgezien van de kleine aanpassingen.

Enerzijds zien de leerkrachten vaak geen mogelijkheden te experimenteren met materiaal uit de omgeving, veelal door dat het onderwijssysteem dit onmogelijk maakt. Ook de opleidingen van leerkrachten bereiden niet of onvoldoende voor op de taak van de leerkracht als innovator, al zijn er zeker reeds veranderingen te bespeuren.

Er zijn gebieden waar de leerkracht begeleiding ontvangt om zijn nieuwe rol in het onderwijs aan te kunnen, bijv. met behulp van "pilot classes". Daarnaast moet worden gewezen op het grote nut van en de grote interesse voor "workshops" waar onder meer van kosteloos materiaal leermiddelen worden gemaakt, die de eigen (Arubaans-Caribische) omgeving weerspiegelen. Ervaringen op dit punt met de Arubaanse onderwijzersopleiding zijn:

- men werkt met enthousiasme, de didaktische principes zijn direct zichtbaar, maar men verwacht nog steeds "doceren en reproduceren";
- men leert de eigen omgeving tot in de de-

Dr. Welling: "toepassing projektresultaten op grote schaal..."

Het werken met het jonge kind biedt in ieder geval een mogelijkheid tot het winnen van de sympathie van de ouders voor de school, het laten ondersteunen van het schoolwerk door de ouders, hen te vormen m.b.t. gezondheid, hygiëne, home-economics, family-planning, etc.

tails kennen, hetgeen bij kan dragen tot het beter kennen van de wereld van het Arubaanse kind;
— de relatie tussen didaktiek en de expressievakken wordt bevorderd, hetgeen in de toekomst een nog grotere rol gaat spelen: "Artistic experience — in creation of art forms and aesthetic pleasure — is, along with scientific experience, one of the two roads that lead to a perception of the world in its eternal newness... (4; t.a.p. 67).
Eerstejaars van de cursus 1973/1974 hebben ten behoeve van hun studie gewerkt aan "ontwikkelingspsychologische projecten", waarbij diverse aspecten van het Arubaanse leven aan de orde zijn gekomen. Met behulp van knoek, palmen en hotelmaquettes kan men het kind leren hoe de eigen gemeenschap in elkaar zit: "Leren Leven" dus.

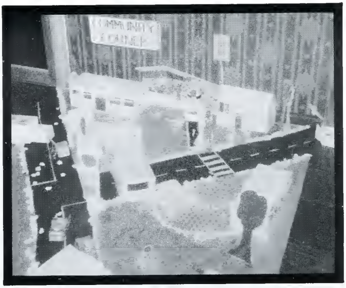
Om het dagelijks leven thuis en in de directe omgeving van het kind te leren kennen werden verslagen gemaakt over "knoektochten", dit keer niet voor de biologie maar om het verborgen leerplan van het "kind-in-de-knoek" te kennen. Om in de klas te kunnen aansluiten bij de dagelijkse ervaringen van de kinderen met het doel "levend onderwijs" te geven. Dit onderwijs kan nog "levender" gemaakt worden door overal het Caribische muzikale ritme in de lessen te laten doordringen, zéker bij muziek, maar ook de lichamelijke opvoedingslessen zullen aandacht moeten besteden aan de soepele bewegingen van de Caribische manier van dansen. Ook dramatiseren en poppenkast (de studenten van Curacao en Aruba hebben hier goede ervaringen mee) zijn goede didaktische werkwijzen om de kinderen meer leer-plezier te geven. "Op de kleuterschool zijn hierin meer mogelijkheden", zei iemand. Toch moeten wij, ook al zijn de leerplaneisen soms te hoog en is de leerstof voor de kinderen allesbehalve plezierig, ernaar streven het optimale te bereiken. Kleuterschool en basisschool zullen elkaar moeten vinden, aldus een conclusie van het seminar: "there is a need to bridge the gap between pre-school and primary school. Teachers working in these two areas should know about each other's work(2). Waarom zijn er eigenlijk geen kleuterleiders?

De gemeenschap is een school

De gedachte dat de hele gemeenschap een school is moet in verband met "sociale opvoeding" zeker ernstig genomen worden: "The view that the whole community is in fact a school should be taken seriously" (2; t.a.p. 32). Wat de relatie tussen school en gemeenschap op de Ned. Antillen inhoudt — alleen maar gelet op de taal — moet overbekend zijn: "Wij komen tot de slotconclusie dat het Antilliaanse onderwijs haar prioriteiten niet legt bij de Antilliaanse leerling en derhalve de Antilliaanse gemeenschap onvoldoende dient (3; t.a.p. 129).
Naast de factor "vreemde voertaal" zijn er uiteraard nog vele factoren te noemen die de school van de community isoleren. Bovendien is het een wereldwijd probleem. De Caribische landen moeten zich echter nooit afhankelijk maken van geïmporteerd leermateriaal, evenmin moeten zij zich richten naar vreemde, buitenlandse cultuurpatronen(2):
— de eigen sociale omgeving met eigen levens- en werkstijlen is een rijke bron voor het ontwikkelen van didaktische modellen en biedt uitgangspunten voor houdingverandering. "Kabesdurisme bij kwekelingen?"
— verborgen elementen in de gemeenschap moeten "aan het licht" gebracht worden en voor onderwijsdoeleinden gebruikt worden. "Het verborgen leerplan en de Antilliaanse sfeer in uw klas?" Dezelfde conclusies!
Vanzelfsprekend is ook iedere gemeenschap van de Caribische regio anders van aard. Ieder onderwijs zal dan ook materiaal uit de eigen gemeenschap moeten halen. Op technisch en sociaal gebied zullen Aruba en Jamaica zeker verschillen vertonen, terwijl gezinsleven op Trinidad en Dominica hier en daar mogelijk gelijkenissen zullen vertonen. Al wordt er op onze eilanden hard gewerkt aan oplossingen van het probleem, school en gemeenschap zijn nog "wat ver" van elkaar verwijderd. Enkele reacties die ondergetekende als groepsleider tijdens het seminar bij bezoek aan Arubaanse scholen noteerde zijn:
— het zingend leren van papiamentu en nederlands gaat goed, waarom gebeurt dat niet veel meer, bijv. als methode? (lied: "Bon dia...");
— je merkt direct dat Nederlands niet "uit hun hart" komt, geen expressie;
— er zouden eigenlijk veel Nederlandstalige kinderen in de klassen moeten zitten, kinderen leren van elkaar zoveel;
— je moet de kinderen zo min mogelijk, maar in ieder geval voorzichtig verbeteren als ze taalfouten maken: ze lopen anders al vroeg minderwaardigheidsgevoelens op;
— het is fantastisch dat met zo'n fundamenteel probleem (de taal) de leerkracht nog zoveel met de kinderen kan doen en resultaten bereikt.
Dr. Co van Calcar, de schrijver van onder meer "In onderwijs en maatschappij buitenspel" en die experimenteert met een programma voor kleuters uit de Amsterdamse "working class" met sterke ouderparticipatie en de omgeving als "bron van leermateriaal" zag tot zijn grote verbazing nog een plaat hangen met "sappige weiden en molens". Van de ene verbazing in de andere vallende, constateerde hij op onze "alternatieve tour" (zoals hij dit noemde) dat een meisje uit de armoe-wijk "naked city" bezig was op te zoeken wat het woord "copieus" nu wel betekende. Ze zal ongetwijfeld moeite hebben dit woord in verband te brengen met "een copieus diner". Lopend door de "Village" merkt Van Calcar nog op: "En dan zie je dit en dat en dan denk je aan revoluties in Rotterdam, om maar iets te noemen..." Vermoedelijk zou hij nog gaarne wat voor de Antillen op onderwijsgebied doen, gelet ook op zijn ruime ervaring.
In dit verband concludeerde het seminar ook de noodzaak van "samenwerken van onderwijsmensen met sociaal werkers". De uitgebreide studies die aanstaande leerkrachten in kader van "sociaal hospiteren" maken hebben geen nut indien men dit "werken" later niet voortzet.
Enkele andere gedachten over het vraagstuk school en gemeenschap zijn:

— je moet je tot de ouders richten, ook zij zijn verantwoordelijk voor de resultaten die het kind op school boekt. APA-studenten hielden op Aruba gesprekken met ouders over onderwijs en constateerden dat ouders "soms niets van het wel en wee van hun kind op school afweten", laat staan dat zij de krantendiscussies over onderwijs hadden gevolgd. Door campagnes en het steeds bewuster werken met "ouderavonden" treedt er reeds verandering in gunstige zin in, maar het kan nog radikaler;
— communicatie-training krijgt men in de opleiding van leerkrachten niet. Wel wordt de student hier voortdurend gewezen op het "zoveel mogelijk praten met ouders over opvoeding en onderwijs". Helaas zijn systematische gegevens niet aanwezig. Ook aan het "opstellen van een brief aan ouders" wordt gewerkt. Dit moet in de toekomst in de opleiding uitgebouwd worden (home-context en adult education);

"LEREN LEVEN": de gemeenschap zichtbaar maken . . .

"en dan hangen daar nog platen in de klas met sappige weiden en molens . . ."

— optimale ouderparticipatie is het dagelijks meewerken met de kinderen op school. Vooral de "armere groeperingen" uit onze samenleving zullen daar niet aan toekomen. Deze mensen hebben nog zorgen aan hun hoofd, die wij zo zoetjes aan wel kennen. In dit nummer geeft Carmen Herrera ons een inzicht in dit vraagstuk. Zal haar droom van een "buurtcentrum" ooit werkelijkheid worden?

Het werken met het jonge kind biedt in ieder geval een mogelijkheid tot

a. het winnen van de sympathie van de ouders voor de school;
b. het laten ondersteunen van het schoolwerk door de ouders;
   hen te vormen m.b.t. gezondheid, hygiene, home-economics, family planning, etc.

"Wat baart de opvoeding als de voeding op is", hoor je zo vaak zeggen. In het Caribisch gebied hebben de diverse landen nog problemen die wij in het "sociaal-voorzienige Nederland" niet kennen.

Besteden wij voorlopig alleen aandacht aan wat "opvoeding" heet — met als verlengstuk onderwijs — dan moet men wel concluderen dat er duidelijk verschillen zijn in "stijl". Ieder volk heeft zo zijn eigen gewoonten, al beïnvloeden de volkeren elkaar steeds meer door het "kleiner worden van de wereld". Een buitenlander voelt aan den lijve dat het leven in het vreemde land "toch anders" is. Hij zal zich moeten aanpassen aan de levensstijl van die mensen, wil hij vruchtbaar samenwerken. Geldt dit niet voor het onderwijs? Is het voor een gebied mogelijk tot een eigen onderwijsstijl te komen, wanneer het onderwijs een "importprodukt" is en daardoor vreemd?

Naar een etno-didaktiek?

"Wat doe je eigenlijk met die gegevens over ontwikkeling, opvoeding en onderwijs van het Caribische kind," vroeg iemand. De werkelijkheid van het Nederlands-Antilliaanse onderwijs ziet er immers nog ál te Nederlands uit, met hier en daar een kleine aanpassing. Dat de relatie tussen leerkracht en leerling fundamenteel is voor goed onderwijs mag bekend worden verondersteld. Daarnet constateerden we dat ook de relatie met de ouders belangrijk is. "Toch zijn er veel obstakels in de relatievorming tussen Nederlanders en inheemse bevolkingsgroepen in de overzeese rijksdelen. Op alle eilanden blijft het sociale verkeer tussen de tijdelijke Europese gasten en de gevestigde bevolking meestal beperkt tot oppervlakkige contacten" (3; t.a.p. 24). Er zijn natuurlijk veel uitzonderingen. Alleen gemengde huwelijken al, overbruggen de kloof enigszins. met steeds meer "landskinderen" voor de klas, zal in ieder geval dit specifieke probleem opgelost zijn. Het vraagstuk van het "onderwijs als importprodukt" blijft echter nog wel bestaan. De opleidingen (binnenkort ook de nieuwe lerarenopleiding) zullen, uitzonderingen daargelaten, weer een typisch Nederlandse verouderde pedagogisch-didaktische doceer-en-reproduceermethode gebruiken. "Een nieuwe Europese of Antilliaanse Lerarenopleiding?" vroeg I. van Kraay zich reeds af (Vorm apr. 1974, pag. 7). Weer boeken die ze op de kweekschool in Roermond gebruiken, wéér artikelem over vormingswerk voor "meisjes van Verkade"? De knoek insturen zoals de Brenneker-methode kan niet, want dat is toch geen lesgeven? Brenneker schrijft ook over "opvoeding", maar wie doet dit na? Studenten kunnen hier zelf boeken schrijven!

Dr. P. B. Renes die zich op basis van lange ervaring bezighield met de verdere theoretische doordenking van dit vraagstuk zoekt het in de ETNO-pedagogiek en wat betreft het onderwijs in de etno-didaktiek. Opvoeding als handeling en proces is een "cultuurbepaald gegeven. Pedagogiek en didaktiek moeten volkenkundig of per cultuurgebied georiënteerd zijn. Renes: "Of dat gebied nu westers is, technisch geavanceerd of niet, modern of archaisch, komt pas in de tweede of derde plaats, of zelfs in het geheel niet im Frage (5; t.a.p. 10).

Tenslotte is het inderdaad de vraag wat bijv. niet-westers is. Is het oosterse Japan door techniek en industrie nu opeens westers? En is Aruba, waar volgens verhalen veel meer mensen bijgelovig zijn (spiritu, brua) nu, ondanks modernisering, toch niet-westers gebleven? Het doet er eigenlijk niet toe, wel bespeuren we soms typische gewoonten (men pakt het kadootje niet in je nabijheid uit, als men "neen" moet antwoord zegt men soms niks etc.). Is het waar dat men hier erg gevoelig is voor "wat anderen denken en zeggen? (schaamtecultuur). Deze gewoonten hoeven nu niet direct van invloed te zijn op het onderwijs, maar wel het-leven-van-alle-dag met de bijpassende sfeer vereist een persoonlijkheid die hier open voorstaat en zich "niet ergert" aan andermans gedrag. Het beste is het zoeken van landskinderen naar eigen onderwijsstijlen die de levensstijlen van het gebied weerspiegelen. Het is geen eenvoudige opgave voor deze eilanden zo'n didaktiek te ontwerpen. Dat wordt een soort Europees-Amerikaans-Latijns-Caribische didaktiek, alleen al door het voortdurend komen-en-gaan van allerlei mensen en door de invloedssfeer van het omringende gebied. Een soort "airportdidaktiek" dus. In ieder geval wordt het wel tijd dat het onderwijs wat flexibeler wordt, wat dynamischer naar inhoud en opzet.

Renes geeft in zijn "etnopedagogische opstellen" een aantal voorbeelden van hoe onderwijs al of niet aansluit op het leven (de cultuurpatronen) van de mensen. Renes noemt Eersel (zie ook Vorm dec. '73 artikel over Suriname) één van de Caribische voorlopers (een eigen taaldidaktiek voor Suriname) van (een nog niet bestaande) etno-didaktiek. Zonder een eigen didaktiek wordt het onderwijs "schijn"-onderwijs, met schijnresultaten. Men moet zoeken naar eigen "Teaching Models", concludeerde het seminar. Zoeken kost niks, maar stuit wel op veel weerstanden, kost veel tijd en energie. Innovator-zijn om anderen te leren leven is niet eenvoudig, óók in de Caribische archipel.

ZIE OOK:

1. *Bernard van Leer Foundation: Early Childhood Education in the Caribbean (Den Haag 1972).*
2. *Bernard van Leer Foundation: The Teacher as an innovator; Draft Summary Report and Conclusions (Willemstad 1974).*
3. *A. C. Prins-Winkel: Kabes Duru? (Assen 1973).*
4. *UNESCO; Learning to Be (Paris 1972).*
5. *P. B. Renes: Etnopedagogische Opstellen (Ceso/Den Haag 1973).*

"bon dia, goede morgen, conta bai?"

Mej. Minerva Winklaar: "Bon dia . . ."

Weg met het Nederlands?

Het eerste gedeelte van het onderzoek bestond uit een aantal interviews met hoofden en directeuren van scholen. Daarna werd een enquête-formuleir opgesteld. Alle leerkrachten op Aruba, te weten 776 op 81 scholen, kregen zo'n formulier. Hiervan deden 429 (55%) daadwerkelijk aan het onderzoek mee. Slechts enkele opvallende resultaten zullen hieronder besproken worden. Het maartnummer van *Vorm* bevat de vragenlijst van dit onderzoek.
Iets meer dan de helft (52%) van de geënqueteerden is van mening dat het Nederlands hier als onderwijstaal niet voldoet, 33% vindt van wel en de rest twijfelde of had geen mening. Vooral onder de Nederlanders van geboorte (68%) vindt men de mening dat hun eigen taal hier niet leeft en voor het onderwijs niet voldoet. De meeste respondenten uit de groep Surinamers (56%) hebben wel vertrouwen in het Nederlands. De *helft* van de op de Antillen geboren leerkrachten is van mening dat het Nederlands niet voldoet. Speelt het aantal dienstjaren daarbij nog een rol? Vooral bij de jongere leerkrachten (1-3 dienstjaren) leeft de gedachte dat het Nederlands zijn langste tijd heeft gehad. De helft van de oudere leerkrachten (meer dan 10 dienstjaren) is het hier mee eens. Opvallend bij een nadere uitwerking is weer dat juist Nederlandse leerkrachten hun taal hier niet op zijn plaats zien. Over de keuze van de taal van de school het volgende: De meeste respondenten zien een oplossing in de opvang in het papiamentu met behoud van het Nederlands als voertaal op de basisschool en bij het voortgezet onderwijs. Een aantal leerkrachten leverde kommentaar op het formulier:
- de banden met Nederland bestaan nog, dus voor verdere studie is Nederlands nodig;
- men moet zich niet blindstaren op de taal;
- het ligt aan het feit dat het Nederlands buiten de school onvoldoende gebruikt wordt;
- leer eerst de bevolking papiamentu en het zal gebruikt worden;
- bij elk type onderwijs moet papiamentu als verplicht vak blijven;
- waarom geen papiaments op de onderwijzersopleiding?;
- de ouders moeten beslissen over de taal in het onderwijs.

Gevolgen

Bij de invoering van papiamentu met een andere taal, of dit nu Spaans dan wel Engels zal zijn, verwacht 47% van de leerktachten betere resultaten. 21% verwacht dat de resultaten gelijk zullen blijven, terwijl een 10% vindt dat de resultaten slechter zullen worden.
Zal er een tekort aan leerkrachten ontstaan? Ja, antwoordt 62% . Hetzelfde percentage antwoordt dan ook bevestigend op de vraag of er bijscholingscursussen voor leerkrachten moeten komen. "Er zal bij de invoering in ieder geval meer gepraat worden, waardoor we driekwart van de boekjes overboord kunnen kieperen", zei de een. "Verbind een vrij hoge bonus aan het behalen van akten in de toekomstige taal", zei iemand en bij de invoering van een andere taal zal men misschien gedwongen worden te werken en kan men de schuld niet meer van zich afschuiven," zeiden anderen. Maar is men wel bereid om les in het papiaments te geven? Dan volgt de vraag of men daartoe capabel is.
Bij de Nederlanders wordt een "piek" geconstateerd in bereidwilligheid, maar capabel voelt men zich echter niet. Dezelfde bereidheid, maar het ontbreken van het "kunnen" vindt men terug bij jonge en wat "oudere" Antillianen. Bij de middelste groepen (tussen 3 en 10 dienstjaren) achtte men zich bereid en capabel om met papiamentu te beginnen. Wel vindt 73% van de ondervraagde leerkrachten dat op een tweede taal op de basisschool moet worden overgeschakeld, omdat het nodig is voor het voortgezet onderwijs, 19% vindt ook nog dat het uitgeven van boeken in papiaments te kostbaar is (anderen zien geen financiële problemen), terwijl zo'n 54% vindt dat op de basisschool naar een tweede taal moet worden overgeschakeld ook al omdat een kind op jonge leeftijd sneller een vreemde taal leert.
Ongeveer evenveel geënqueteerden vinden dat, indien het "Nederlands verdwijnt" de Nederlanders zullen vertrekken dan wel zich aanpassen ofwel dat er Nederlandstalige scholen zullen worden opgericht.
Enkele uitspraken met betrekking tot taalgroepen op het eiland:
- maak scholen voor Nederlandse gastarbeiders;

Ongetwijfeld kent u dit op de grammofoonplaat opgenomen liedje wel. Al zingend leert het jonge kind hierbij zowel papiamentu als nederlands. Zo zal een papiamentstalig kind op een vrolijke manier enkele woordjes van de taal leren die nog steeds op school gebruikt wordt, terwijl de nederlands sprekende kleuter begrippen krijgt aangeboden die hij vooral "buiten de schoolmuren" veel zal horen. Maar wat moeten wij in het onderwijs met deze twee talen? Alle lessen veranderen in zanglessen en beide tegelijk leren? Helaas zijn we nog niet zover dat onze leerstof "als muziek in de oren van de kinderen klinkt". Zou de invoering van papiamentu een stap in de goede richting zijn? "Er zullen aparte scholen voor nederlandse en engelstalige kinderen opgericht moeten worden," zei iemand. Deelt een ieder deze mening?
Een aantal aanstaande onderwijsmensen dachten over deze vragen na. Zij hadden van dr. A.C. Prins vernomen dat "het onderwijs faalde" op grond van het niet gebruiken van de "taal die het kind in het dagelijks leven spreekt en hoort." Een uitgebreid wetenschappelijk onderzoek was nodig om dit aan te tonen, want velen waren niet overtuigd. En nog steeds zijn er mensen die er niet in geloven!

Enkele APA-studenten stelden een onderzoek in naar de mening van de praktijkman en -vrouw over dit vraagstuk, want zij hebben er dagelijks mee te maken. Zij hebben dit oriënterend onderzoekje zelf opgezet, uitgewerkt en de ervaring opgedaan "hoe één en ander onderzoektechnisch" beter zou kunnen. Dit onderzoekje werd verricht voor het studie-onderdeel "culturele en maatschappelijke vorming" cuma genoemd.

tekst: g. j. kolmus
tekeningen: w. van romondt
foto's: r. de graaff

- net zo min als men een Arubaan kan verplichten het Nederlands te spreken, kan men de mensen in San Nicolas verplichten het papiaments te spreken (53% vindt n.l. dat ook in San Nicolas papiamentu moet worden ingevoerd);
- wiens brood men eet, diens woord men spreekt;
- bij het Engels als voertaal in San Nicolas krijg je getto-vorming;
- wat te doen met Portugezen en Chinezen gelet op het principe van moedertaal-onderwijs.

Wie moet het doen?

Uit het bovenstaande blijkt dat het niet alleen gaat om het "afschaffen" van het Nederlands of het invoeren van papiamentu, maar ook om een taal voor de toekomst. "Hoe kan je daar nu iets over zeggen, zonder dat je weet wat de toekomst van de Nederlandse Antillen inhoudt", vroeg iemand zich af. En stel dat je een keuze maakt, waar haal je de leerkrachten vandaan? De helft van de ondervraagde kleuterleidsters vindt dat men hier zelf mensen heeft die in deze talen les kunnen geven. De laagste opiniepercentages zien wij bij het mogelijk "aantrekken van leerkrachten uit Spaanssprekende landen" n.l. kleutersectie (6%), basisonderwijs (8%), b.b.o. (0%), voortgezet onderwijs (15%), nijverheidsonderwijs (10%). Al is er verder bij deze vraag niet opvallend hoog gescoord, het voortgezet onderwijs laat de hoogste percentages zien ten aanzien van het aantrekken van leerkrachten uit Spaanssprekende en Engelstalige landen. Ongeveer 1/3 van alle ondervraagden vindt dat alleen tijdelijk dergelijke leerkrachten moeten worden aangetrokken, vermoedelijk als overgangsfase totdat men eigen mensen heeft.
Maar zitten de "eigen mensen" niet in Ne-

Maak scholen voor Nederlandse gastarbeiders.

De oud rs moeten beslissen over de taal in het onderwijs.

"bon dia,

derland? Hoe haal je ze terug?
- door betere salarissen vindt 15% ;
- extra faciliteiten voor afgestudeerde Antillianen (32%) (commentaar: Waar blijft de vaderlandsliefde?);
- 43% : er moet een beter beurzenbeleid komen.

Andere opmerkingen: "Sluit Nederland af, nee dat mag toch niet", pas op voor aantasting van de persoonlijke vrijheid..."

Libertad, libertat of . . . libertadt?

Welke spelling van het papiaments wil de meerderheid van de leerkrachten, zo vroeg de onderzoekgroep zich af. Zo fonologisch mogelijk (skol) of etymologisch (school). De mening van minister H. Croes kennen wij reeds, maar nu die van de geënqueteerde leerkrachten:
- 70% voelt voor een fonologische spelling;
- 22% wil een etymologische spelling ("Croes look");
- 10% wil zowel fonologisch als etymologisch;
- 6% had geen mening of twijfelde.

goede morgen,

Antillianisering of Arubanisering?

Iemand becommentarieerde de enquête als volgt: "De omschakeling naar een andere taal moet een onderdeel zijn van een totale "Antillianisering" wat dit dan ook moge zijn". "Of moet het tegenwoordig Arubanisering heten"? Betekent dat met de invoering van papiamento er ook veranderingen op cultureel gebied komen, vroeg de groep zich af.
- 29% verwacht een grotere literaire produktie in het papiaments;
- 26% verwacht meer vertaalde buitenlandse literatuur;
- 25% verwacht beide.

Iets meer dan de helft van de respondenten verwacht in ieder geval veranderingen op maatschappelijk gebied, waarbij een kleine 18% wees op een mogelijke isolatie van de verschillende bevolkingsgroepen.

Voorzichtig zijn

Uit de rapportage van de studenten blijkt dat zij geenszins tot "wetenschappelijke conclusies" trachten te komen. Wel heeft men een "beeld" gekregen wat er "alzo in onderwijskringen leeft" ten aanzien van dit vraagstuk. Onderwijstechnisch hebben zij veel van de geënqueteerden kunnen leren:
- de vragen waren niet altijd even duidelijk;
- men had een vooronderzoek kunnen houden onder de medestudenten (opgemerkt zij nog, dat de zeer kort aan de APA verbonden research-expert reeds vroeg in het jaar naar Nederland vertrok).

Voorzichtig kwam men in de discussie tot de volgende uitspraken:
- "Kabes Duru?" is niet voor niets verschenen, men ziet het probleem;
- men is economisch nog niet zover, om een ander onderwijsstelsel te ontwerpen;
- evenmin is men mentaal zover, dat verandering kan plaatsvinden;
- waarom spreken sommigen zich niet duidelijk uit?;
- men had meer revolutionaire ideeën verwacht;
- veel leerkrachten zijn conservatief en emotioneel, zien kritiek als een persoonlijke aanval;
- veel twijfel bij Antillianen zelf over het voldoen van Nederlands als voertaal;
- veel leerkrachten klagen achter gesloten deuren, nooit in het openbaar;
- "niet alleen Aruba heeft problemen met de taal, maar heel veel andere landen..."

En dat laatste is nog waar ook...

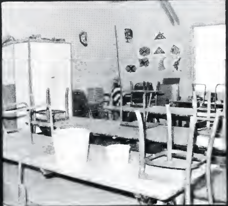
conta bai?"

maria college e.t.a.o.

De leerkrachten die er werken hebben zich er al min of meer bij neergelegd, maar wie voor het eerst de e.t.a.o.-afdeling van het Mariacollege bezoekt vraagt zich verbaasd af hoe het mogelijk is dat de verantwoordelijke personen een school durven te huisvesten in de vervallen barakken die men daar aantreft. Binnen in de gammele lokalen is het duister en vies. Op diverse plaatsen in de wanden zijn gaten gevallen, die vaak door de leerkrachten weggewerkt zijn achter platen met lieflijke tafreeltjes. Als het flink regent, kunnen de kinderen pootje baden in de klas; maar gelukkig loopt het water weer vanzelf door gaten in de zijwand naar buiten. Wanneer deze toestand veranderd wordt is niet bekend.

j. j.

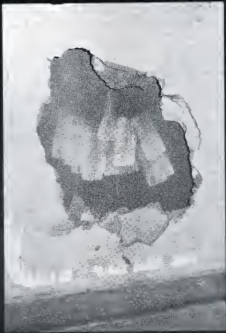

De heer Raymann: „Ik kan me er niet zo druk meer over maken, we hebben genoeg geprotesteerd."

Dr. A. C. Prins in Kabes Duru? (Assen 1973): "Na de bevrijding van het Engelse regiem in 1816 brachten de nieuwe machthebbers de Europese verlichtingsideeën met zich mee naar de West. Sedertdien hebben overheid, missie en particulieren met overtuiging gewerkt aan de totstandkoming van een onderwijssysteem dat zowel naar de organisatie als naar inhoud een zo trouw mogelijke afspiegeling van het Nederlandse zou zijn.

"men is trots op de mooie schoolgebouwen . . ."

citaat uit "Kabes Duru?", pag. 69; dr. A. C. Prins 1973.

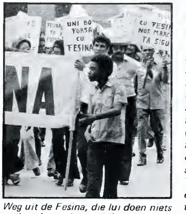
foto's: r. de graaff

Naar aanleiding van het artikel "Welke rol gaat onze vakbond spelen in de — onzekere toekomst" van de hand van de hoofdredacteur(1) zou ik gaarne enkele opmerkingen willen maken.

1. In dit artikel wordt de VLA verweten geen visie te hebben t.a.v. het beleid voor de toekomst. Dit verwijt is m.i. onjuist en de rest van het artikel bevat voorbeelden, die deze bewering in ieder geval al gedeeltelijk ontzenuwen. De VLA heeft wel degelijk zicht op de toekomst en het VLA-hoofdbestuur heeft de afgelopen jaren een duidelijk en ondubbelzinnig beleid gevoerd. Dit beleid is steeds gefundeerd geweest op de bepalingen in de statuten van de VLA (o.a. universele verklaring van de rechten van de mens).

2. Vervolgens zou ik even stil willen blijven staan bij de term "de VLA". Wie of wat is de VLA? Het lijkt er soms wel eens op, dat de VLA bestaat uit een grote groep ongeïnteresseerden, wat geïnteresseerde collega's en een handjevol idioten, die bijna al hun vrije tijd aan de VLA besteden. Ik heb vroeger reeds gewezen op het belang van de participatie van alle leden aan de bondswerkzaamheden(2). Men heeft zich in dit verband in het hoofdbestuur herhaaldelijk de vraag gesteld: door hoeveel leden wordt het beleid daadwerkelijk gesteund? Mijn indruk is steeds geweest: een paar! De overgrote meerderheid van de VLA-leden kan het in feite geen fluit schelen; hun devies schijnt te zijn; "Jullie doen maar". Als er maar geen beroep op hen gedaan wordt; ze wensen met rust gelaten te worden. Een veel opvallender groep is de groep van de "beste-stuurlui-die-aan-wal-staan". Het zijn vaak zelfgenoegzame stuurlui, die het o-zo-goed weten, overal hun adviezen rondstrooien, maar hardnekkig weigeren hun ideeën in de praktijk te toetsen. Men heeft zijn oordeel overal over klaar, zonder zelfs het zichtbare deel van de ijsberg (het probleem) te kennen. De achtergronden en dieperliggende problemen zijn voor hun onbelangrijk. Men stelt zich tevreden met de "informatie", die de dagbladen over de comflicten leveren. De objectiviteit van de Antilliaanse/Arubaanse pers is dacht ik toch wel op zijn minst aan twijfel onderhevig. Wie van de leden belt wel eens het VLA-kantoor om informaties in te winnen op dit terrein? Als je het hun op de man af zou vragen, zou je waarschijnlijk te horen krijgen, dat ze het helemaal niet eens waren en zijn met het beleid van het hoofdbestuur ten aanzien van de Fesina. Dat het hoofdbestuur dan ook nog steeds zit, komt m.i. uitsluitend door twee overwegingen:

1. het hoofdbestuur en adviseurs hebben redelijk tot goed voor de "centjes" gezorgd;
2. men is te beroerd om zelf de handen uit de mouwen te steken en de VLA om te bouwen tot een gezelligheidsvereniging. Want dat laatste zou gebeuren als men de kreten van deze groep zou volgen. "Weg uit de Fesina" schijnt de leus van de dag te zijn. Waarom? Het antwoord luidt steeds weer: die lui doen niets dan staken! En dan houdt elke argumentatie, logische argumentatie, op.

Weg uit de Fesina, die lui doen niets anders dan staken, schijnt de kreet van vandaag te zijn.

Worden we een elite-clubje, dat zijn jaarvergaderingen laat swingen, terwijl onze medeburgers in de kou staan?

De volgende gedachtenreeks treedt dan in werking: de stakers zijn fout, de vakbond en de Fesina steunen de staking, dus die zijn ook fout; ergo de VLA dient de Fesina te verlaten. Deze kromme redenering kom je helaas nog al eens tegen. Er zijn leerkrachten die zich ver verheven voelen boven de gewone arbeiders. Deze leerkrachten zitten veilig, hoog en droog, in hun ivoren toren en schudden hun wijze hoofden, zich niet bewust van hun vervreemding van hun maatschappij(3). Het wordt tijd, dat de gedachte doorbreekt, dat een leerkracht geen elitair-wezen is, maar een gewoon mens die moet werken voor zijn brood. De realiteit dwingt ons met beide benen op de Arubaanse grond te gaan staan. En dan zullen we merken dat voor zeer velen Aruba niet zo dushi is als we wel eens denken(4).

3. Om terug te keren op ons uitgangspunt: het artikel van J. Jutten, mijn hoofdbezwaar is, dat het maar een deel van de verantwoordelijkheid van de VLA belicht, met name de belangenbehartiging van leden en het onderwijs in het algemeen. Hij vergeet te vermelden, dat wij allemaal (Is de VLA) een taak hebben binnen deze gemeenschap. Door onze keuze toendertijd voor de Fesina, hebben we gekozen voor de weg van de solidariteit met de arbeiders, waarmee we ons op een bepaalde manier verbonden voelden. We hebben het aan den lijve ondervonden, wat het wil zeggen dat de bevolking tegen je is, de pers tegen je schrijft, terwijl je voor een rechtvaardige zaak streed. We zijn de VLA-staking toch nog niet vergeten, met de eigen nieuwsberichten in de vorm van de veel gelezen "Bulletins" ("Amigoe di Duim"). Wij zijn echt geen eliteclub, maar hebben een belangrijke taak binnen de Fesina: het werken aan de opbouw van een samenleving waar voor iedereen plaats is om zonder dwang en pressie te leven. Dit zal gepaard gaan met vallen en opstaan, maar het doel zal bereikt worden. Als we ons afkeren van onze taak, zullen we spoedig terugvallen tot een elite-clubje, die zijn jaarvergaderingen laat swingen en zijn medeburgers in de kou laat staan.

J. M. van Dijk

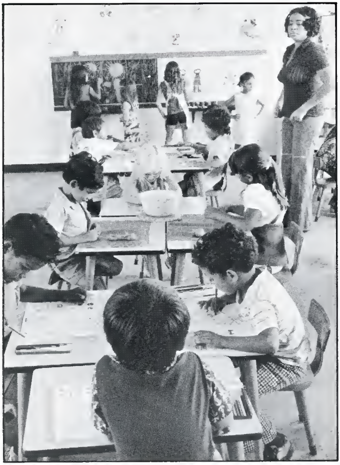
Noten:
(1) Vorm 5 jrg. 3 blz. 1-3.
(2) Vorm 4e jrg. no. 2 blz. 12-13.
(3) Juancho de waiter tegen Felipe de a.s. leerkracht: "Als je straks "Meneer" bent ga je niet meer met mij om" in "Het verborgen leerplan en de Atilliaanse sfeer in uw klas", G.J. Kolmus in Vorm 5e jrg. no. 4 blz. 12.
(4) Kunt u van f. 300,— per maand rond komen met vrouw en kind? Moet er aan zulke toestanden iets gedaan worden? Wat je kan overkomen als je op eerlijke wijze voor de rechtvaardigheid opkomt, kunt u lezen in Vorm van vorig jaar (no. 2 blz. 16).

NASCHRIFT:
In Vorm van mei 1974 schreef het hoofdbestuur o.m.: "Het is tijdens deze momenten dat wij weer aan het denken zijn geslagen. Wat is onze werkelijke positie in dit alles? Maken wij deel uit van de FESINA alleen maar op papier, om ook te kunnen zeggen dat wij het goed menen met de maatschappij?" Kijk, als het hoofdbestuur zelf nog met die vraag worstelt, hoe kan er dan van mij verwacht worden dat ik visie, lijn, zie. Dit kan dus gesteld worden t.a.v. maatschappelijke zaken, maar ook t.a.v. onderwijskundige zaken (om maar wat te noemen: Wat is onze opstelling t.a.v. het huidige onderwijsbeleid?; welke spelling staan wij voor?). Dit is geen kritiek op het bestuur, doch slechts een constatering. Ik schreef destijds: "aangezien de VLA zelf nog geen duidelijke visie op dit punt heeft", enz. Met de VLA bedoelde ik toen: de bond in zijn totaliteit. Van Dijk zegt dat het advies van de overgrote meerderheid van de VLA-leden is: "Jullie doen maar". Als je daar visie in kan ontdekken ben je knap. En statuten zeggen me ook niet zoveel wanneer ze niet verder komen dan het geduldige papier.

J. Jutten

Er wordt te weinig aandacht geschonken aan het kleuteronderwijs

L.S.
Met belangstelling hebben we kennis genomen van het artikel van de kleuterexpert G. Kolmus in Vorm van maart "Gedachten over de mogelijkheden van het Kleuteronderwijs".
Zeer verbaasd waren wij bij het lezen van de volgende passage uit dit artikel: "Waarom moet mijn kind nu nederlands leren, e yufrouw zal hem later repareren, is hun reactie op de cursus nederlands op enkele kleuterscholen.
Ook komt het voor dat de kinderen op de dag van de nederlandse les zelfs wegblijven". Het kan zijn dat de heer Kolmus zijn informatie heeft gehad van een ouder maar van ons, de kleuterleidsters die in de werkgroep Cursus Nederlands participeren, heeft hij dit niet gehoord en ook heeft hij ons nooit in de praktijk bezocht. Gaarne willen wij hieronder enkele reacties van de kinderen en van de ouders weergeven in de verschillende kleuterscholen.
Agnes kls.: "Een moeder kwam vragen of de kinderen nederlands op school leren want zij had iets in het nederlands aan haar oudste zoon gevraagd en haar zoon die op de kleuterschool zit had er antwoord op gegeven."
Kukwisa kls.: "Een moeder vertelde de klasseleidster dat haar kind thuis steeds weer dingen aanwijst en haar vraagt: "Wat is dit?", weet hij het woord dan produceert hij zelf "Dit is een..."
Op deze school is er op een ouderavond aan de ouders verteld dat de kleuters een cursus nederlands volgen en geen enkel ouder had hiertegen bezwaar.
Graf von Zinzendorf kls.: "Een moeder van een engelssprekend kind komt vragen of de kinderen nederlands op school leren, want zij merkt dat haar kind heel goed nederlands spreekt".
Wij hadden verwacht dat u, de kleuterexpert, u eerst op de hoogte zou stellen voordat u wat neerschrijft. Had u dit gedaan dan had u geweten dat de lessen elke dag worden gegeven en als u dan stelt dat de kinderen wegblijven dan houdt dat in dat ze het hele schooljaar thuis zouden moeten blijven!
Gaarne willen wij de heer Kolmus en andere belangstellenden uitnodigen om zelf te komen oordelen over de reactie van de kleuters en de cursus nederlands.

Werkgroep cursus nederlands:
O. Bryson, H. Kuiperdal, E. Davelaar, M. Pietersz, A. Croes, L. Pourrier, H. N. Coffie

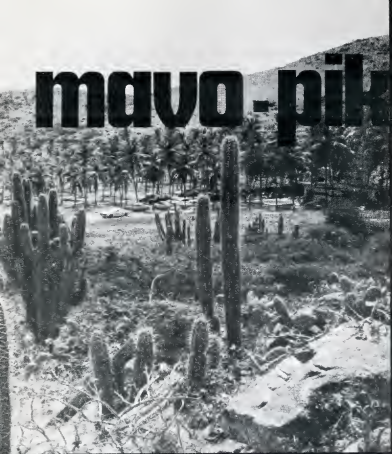
NASCHRIFT:

Geacbte Werkgroep,
Met veel interesse beb ik uw reactie op mijn discussiestukje over kleuteronderwijs gelezen. Het begrip "kleuterexpert" doet mij zo zoetjes aan denken aan een soort "continuing story of the kleuterexpert", waarbij ik vermoedelijk niet meer boef uit te leggen dat dit een grapje van hoofdredacteur Jutten is geweest. Ja, u beeft het scberp gezien: veel informatie beb ik verkregen van ouders, ofschoon ik door ontmoetingen met kleuterleidsters ook in deze zin "aan mijn trekken ben gekomen". Wat mij enigszins verbaasde was bet feit, dat er in ons blad zo weinig over "de kleuter" verscheen. Natuurlijk bad ik ook een interview met uw werkgroep moeten bouden, maar dit keer ging mijn voorkeur naar een andere werkwijze uit, n.l. naar datgene, wat men met dure woorden "participerende observatie" noemt. De gastvrijheid van gezinnen op Aruba geeft immers naast bet genot van bijvoorbeeld "bolo preto" en "ponche crema" weleens ruimte voor, soms zeer emotionele, discussies. En ik meen, dat juist dergelijke gesprekken waardevolle "uitspraken" kunnen verscbaffen. Het ontbreekt ons zeker aan researchgegevens, vandaar dat wij in Vorm niet verder dan "discussiestof" kunnen komen. Dank zij u ben ik er eindelijk in geslaagd een discussie op gang te brengen over dit jonge kind. Gaarne neem ik uw uitnodiging aan u in uw werkkring eens te ontmoeten.

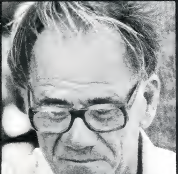
G. J. Kolmus

mavo - piknik

foto's: r. de graaff

Deze maand publiceren wij het laatste deel van de scriptie van **J. G. Heyer,** die hij maakte voor de b.o.-vakstudie.

De heer Heyer is leerkracht aan de Emmaschool, een school voor moeilijk lerende kinderen.

foto's: **R. de Graaff**

Enkele suggesties

om te komen tot
EEN "KETEN" IN DE ZORG VOOR ONZE MOEILIJK LERENDE JONGENS

"Meneer unda mi ta bai despwez di e skol aki?" hebben mijn jongens mij vaak gevraagd, maar aangepast vervolgonderwijs is voor hun hier ter plaatse niet aanwezig. Bovendien is het plaatsen van een schoolverlater in een voor hem passende werkkring niet altijd mogelijk. Maar er zijn buiten deze punten nog zoveel zaken in de gehele zorg voor onze debiele jongens, die op Aruba gerealiseerd moeten worden. Alles kan niet tegelijk, er is tijd voor nodig, akkoord, maar er had in de loop der tijden al zoveel meer gerealiseerd kunnen worden. Wat er is, weten we. Wat er gedaan had kunnen worden, waarschijnlijk ook en waarom dit niet gerealiseerd werd? Ik zal me niet aan de redenen wijden! Over tijdverspilling praten? Ach laten we met zijn allen maar aan het werk gaan om te komen tot een hechte keten in de zorg voor deze moeilijk lerenden.
Mijn arbeidsgroep heeft de beschikking over een theorielokaal en een arbeidslokaal. Ik tracht de leerlingen beter toegerust de stap naar een arbeidsplaats in de maatschappij te laten maken of hen beter voor te bereiden voor het op Aruba aanwezige vervolgonderwijs. Dit gebeurt door de praktische arbeid op school en met name in het handenarbeidlokaal, door het stage lopen in een bedrijf en door de uit de arbeid voortvloeiende theorie. Uitgegaan wordt van een aantal factoren, waardoor vele van onze leerlingen, eenmaal in het bedrijf werkzaam of soms zelfs nog tijdens het vervolgonderwijs, falen. Redenen waarom en de werkwijze, die ik volg, heb ik in Vorm maart '74, uit de doeken gedaan. Na de schoolverlating valt plaatsen van die jongens, die me daartoe geschikt lijken, bij het vervolgonderwijs hier aanwezig, niet mee, daar het niet aan hun kunnen is aangapast. Het plaatsen van de overige jongens in een voor hen geschikt bedrijf valt eveneens niet mee.

Er dient alhier een goed functionerende zorg te komen, waar in dit geheel de drie aspecten, door goede samenwerking van deskundigen, goed passen. Daarvoor zullen deze deskundigen aangetrokken moeten worden, tenminste een psycholoog, een psychiater, een sociaal werkster, maar liefst ook een sociaal pedagoog, een logopedist, een schoolarts, een schooltandarts, kortom alle disciplines dienen op het eiland ten dienste van het onderwijs te staan.

De sociaal pedagoog wordt dan bij de opsporing van de, om in ons straatje te blijven, debiele kinderen ingezet. Dan volgt de toelatingsprocedure en vervolgens de plaatsing. De leerling krijgt op school aangepast onderwijs en eensgelijke opvoeding. Maar aangezien er niet voldoende plaatsingsmogelijkheden zijn, en enorme wachtlijsten, moet er nog een school voor moeilijk lerenden komen en wel in het midden van het eiland. (Van de vier scholen zijn er twee in de omgeving van San Nicolas en twee in de omgeving van Oranjestad). Hierdoor wordt in een behoefte voorzien en een vervoersprobleem opgelost. De school moet tijdens de zorg kunnen beschikken over allerlei deskundigen.
Hierna dient er voor onze kinderen een goed functionerende nazorg te zijn. De sociaal pedagoog en zijn team is hier onmisbaar. Voor een deel der schoolverlaters (ik beperk me tot de ex-pupillen uit de arbeidsklas) is er vervolgonderwijs nodig. Aangezien ze slechts een plaats kunnen krijgen in de P-stroom van een l.t.s. en deze vorm van onderwijs niet voldoet, moet er een school voor individueel technisch onderwijs geopend worden in het centrum van het eiland; (eventueel eerst een goed geleide en functionerende I.T.O.-afdeling aan een l.t.s.). Omtrent het I.T.O. het volgende: het doel is de leerlingen door hun harmonische ontwikkeling van hun psychische en lichamelijke gesteldheid en hun intellectuele capaciteiten en door het bevorderen van zelfwerkzaamheid op te leiden tot een ambacht en vertrouwd te maken met de eisen welke de maatschappij hen stelt. Het I.T.O. is bedoeld voor de jongens, die, gelet op de karaktereigenschappen en verstandelijke vermogens de l.t.s. niet kunnen volgen, doch die wel over zoveel handvaardigheid beschikken, dat zij door het ontvangen van aangepast onderwijs tot geschoold arbeider gevormd kunnen worden. De leerlingen, die afkomstig zijn van een school voor b.l.o. voor debielen en tenminste zes jaar b.l.o. of mede basisonderwijs hebben genoten, kunnen onder meer op een school voor I.T.O. geplaatst worden. We hebben hier zo'n school nodig, opdat onze debiele jongens tewerkgesteld kunnen worden als geschoold arbeider. Voor een ander deel der schoolverlaters is er een school voor algemene bedrijfstraining, gericht op oefening, ondermeer in de algemene handvaardigheid, in de omgang met machines en algemeen gebruik van gereedschap en in arbeidstempo, als volledig dagonderricht nodig. Deze school kan, centraal geplaatst, dienen voor schoolverlaters der vier scholen voor individueel onderwijs. Eventueel kan er voorlopig een afdeling voor soortgelijk onderricht aan onze school geplaatst worden; de nieuwe houtbewerkingsmachines zullen dan reeds aanwezig zijn.
Voor een volgend deel van de schoolverlaters zal deze school parttime onderwijs naast de tewerkstelling in het bedrijf bieden. De school kan eveneens, in de avonduren, onderricht geven aan degenen die een volledige werktaak in het bedrijf hebben, bijvoorbeeld gedurende twee avonden in de week. Naast de meer intellectuele vakken, uitgaande van de praktijk, zal praktijkonderricht gegeven worden. Weer een deel van de jongens zal op de school zelf, na het schoolonderricht in de bedrijfsklas, opgeleid worden tot een algemene handvaardigheid, afgestemd op de alhier voorkomende industrieën en zij, die niet in staat zijn tot beroepsmatige arbeid, zullen op de school zelf zo goed mogelijk opgeleid worden om later een ongeoefend beroep uit te oefenen. De kleine groep, die overblijft, is de groep jongens, de laagste en onmaatschappelijke debielen, die zich ook nog op onze school bevindt, en die in een beschuttende werkplaats tewerkgesteld moeten worden.
Gelukkig is de Stichting Het Geestelijk Gehandicapte Kind van mening dat er spoed gezet moet worden achter de verwezenlijking van de plannn om zo'n werkplaats te bouwen.
Voor de leerlingen, die van het I.T.O. komen, zal het niet moeilijk zijn om een betrekking te vinden. Het eiland heeft goede ambachtslieden hard nodig. Voor de anderen zal het moeilijker zijn. Er zullen meer en grote industrieën aangetrokken moeten worden door de overheid. Eenmaal aangesteld moet de leerling opgevangen worden en vooral begeleid. Een bedrijfsschool in een groot bedrijf zal goede diensten bewijzen. Naast de beschuttende werkplaats kan er een eilandelijke werkplaats opgericht worden, waarin bijv. opleidingen tot automonteur en lasser.
Wanneer dit allemaal gerealiseerd zal zijn? Wie zal het weten? Maar laten we ermee beginnen!

duikvakantie op BONAIRE

Als na 30 minuten en 8 uur oponthoud op Curacao, Klein Bonaire eindelijk onder je voorbij glijdt, dan weet je al dat je wat duiken betreft hier goed zit. De koraalvelden zijn al van 500 meter hoogte te zien. Het water is rustig en kraakhelder. De stranden niet zo groot als bij ons op Aruba, maar wel, evenals de zoutbergen, "sugar white."

Als we buiten met al onze spullen op de stoep staan, zien we in de verte al de bekende man met zijn Duitse accent aankomen lopen. Hij heeft voor ons een grote wagen vastgehouden. Voor vijf man, met een grote kofferruimte. We moeten beloven dat we er "sehr foorzichtig" mee zouden rijden. Aan het begin van de startbaan, 2 meter van het zilte nat verwijderd, zetten wij onze tent op. Wij hadden de beschikking over een „zonnetent." Geen grondzeil, stromend water als het regende. Toilet onder de boom. Een kniesoor die daar op let.

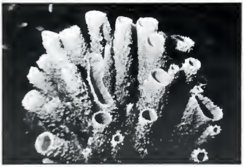
De eerste avond, vermoeid van het wachten en hangen op de airport van Curaçao, legden we ons al vroeg op het zand te rusten. Precies om zeven uur wakker, de haren stijl overeind van het denderende geloei van een DC-9 in de landing. Van uitslapen zou op deze manier wel niets komen. Zo snel mogelijk pakten we onze duikspullen bij elkaar en gingen op weg naar hotel Bonaire. Een man met een woest zeerovers uiterlijk zwaait hier de scepter over het zeer goed lopende duikcentrum „Aquaventure," een zekere captain Don. Hier laten we iedere dag onze tanks tweemaal vullen. Je kunt er van alles krijgen en huren. Van O-ring tot filmcamera. Als je geen brevet hebt mag je met een groep mee, o.l.v. een van de vier captains. Na veel „you can be dead tomorrow" werden onze tanks gevuld zonder officieel duikbrevet. Van hieruit vertrokken we steeds naar een van de vele duikplaatsen, die gemarkeerd zijn door genummerde betonnen obelisken. Bonaire onder water, een kleurenpracht van vissen en koralen. Zo helder als een „Balashi cocktail," zo rustig als een bord kippesoep. Zo gauw je je neus onder water steekt, zit je al midden tussen de vissen en koralen. Dicht op elkaar gepakt in zeer veel kleuren en vormen, groeien deze koralen op de bodem. Een bodem die al na ongeveer dertig tot vijftig meter wegduikt naar een stille, geheimzinnige, duistere diepte. De vissen die langs, over, tussen en onder de koralen zwemmen zijn erg tam en nieuwsgierig. Sommigen zijn zelfs zo brutaal dat ze met hun „neus" tegen het glas van de bril, je diep in de ogen aankijken. Zo bestond onze dagindeling uit: opstaan, eten, duiken, eten en slapen. Negen duiken in vijf dagen en de resterende tijd „vullen" met snorkelen. Zeven duiken langs de kust en twee op Klein-Bonaire. En toen we terug waren op Aruba hadden we een duikvakantie op Bonaire achter de rug die eigenlijk geen „vakantie" was.

tekst:
Oscar Uijen

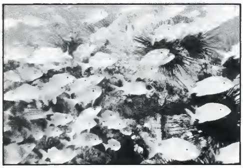
foto's:
Antoine Stroeken

Sponzen in vele soorten en kleuren

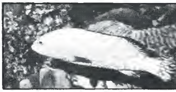
Sponzen als orgelpijpen

Tam en nieuwsgierig

Zeepaardje tussen hoornkoraal

Tiger grouper op de uitkijk

Komend uit de duistere diepten...